

XXIV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПЪРВА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневникъ

НА

71. заседание

Срѣда, 15 мартъ 1939 г.

Открито въ 16 ч. 10 м.

Председателствувалъ подпредседателъ Георги Марковъ. Секретари: Методи Янчулевъ и Серафимъ Георгиевъ.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Съобщения:		2. За произвеждане, оправдаване и контрола на	
Отпуски	1917	войсковитѣ разходи въ военно време (Първо четене)	1919
Питания	1917	3. За измѣнение на чл. чл. 6, 7, 11, 15, 28 и 29 отъ	
Запитване. Предложение за отлагане разглеждането		наредбата-законъ за Столичната общинска банка	
на запитването на народния представителъ Гр. Василевъ къмъ министра на правосъдието за неопредѣлено време (Прието)	1917	(Първо четене)	1921
По дневния редъ:		Говорили:	
Законопроекти: 1. За безвъзмездно отстъпване отъ		Д. Търкалановъ	1923
държавата покъщината, машинитѣ, инструментитѣ и учебнитѣ пособия на бившитѣ държавни		Б. Василевъ	1925
допълнителни занаятчийски училища въ гр. Ямболъ и Шуменъ на търговско-индустриалнитѣ камари (Първо и второ четене)	1917	Х. Гатевъ	1927
Говорили:		Х. Мирски	1932
И. Златаровъ	1918	С. Колчевъ	1933
М-ръ И. Кожухаровъ	1919	М-ръ Д. Божиловъ	1934
		Дневенъ редъ за следващото заседание	1936

Председателствувашъ Георги Марковъ: (Звъни) Понеже има нужното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито.

(Отсутствуватъ г-да народнитѣ представители: Александъръ Симовъ, Атанасъ Каишевъ, Велизаръ Багаровъ, Георги Чалбуровъ, Гето Кръстевъ, Димитъръ Марчевъ, Димитъръ Сараджовъ, Димитъръ Сираковъ, Дойко Петковъ, Дончо Узуновъ, Жико Струнджевъ, Иванъ Халаджевъ, Иванъ Воденичарски, Иванъ Бояджиевъ, Иванъ Пастуховъ, Илия Славковъ, Никола Пановъ, Павелъ Йовчевъ, Петко Костовъ, Ради Пляковъ, Рашко Маджаровъ, Стефанъ Станевъ и Стоянъ Омарчевски).

Бюрото има да направи следнитѣ съобщения.

Разрешени сѫ отпуски на следнитѣ народни представители:

на г-нъ Стефанъ Станевъ — 1 денъ, за 15 т. м.;
на г-нъ Иванъ Сарафовъ — 1 денъ, за 14 т. м.;
на г-нъ Минчо Драндаревски — 1 денъ, за 14 т. м.;
на г-нъ Ангелъ Станковъ — 1 денъ, за 14 т. м.;
на г-нъ Рашко Маджаровъ — 1 денъ, за 15 т. м.;
на г-нъ Ради Пляковъ — 4 дни по болестъ, за 14, 15, 16 и 17 т. м. и
на г-нъ Атанасъ Каишевъ — 4 дни по болестъ, за 14, 15, 16 и 17 т. м.

Постѣпило е питане отъ народния представителъ г-нъ Парашкевъ Забуновъ до г-на министра на правосъдието относно вземане бързи мѣрки за спиране изпълнителнитѣ действия по старитѣ задължения, за да не се излагатъ на тормозъ длъжницитѣ и да не се отрупватъ съ излизания разноски и съ плащания, които нѣма да бждатъ облекчени.

Това питане ще се изпрати на г-на министра, който ще отговори.

Постѣпило е питане отъ народния представителъ г-нъ Михаилъ Донсузовъ до г-нъ министра на земедѣлието и държавнитѣ имоти въ връзка съ откупуването на Каялийската захарна фабрика.

Г-нъ Донсузовъ бѣше отправилъ питане по тоя въпросъ до г-нъ министра на финанситѣ. Сега подава такова и до г-нъ министра на земедѣлието по ония въпроси, които засѣгатъ Земедѣлската банка.

Това питане ще се изпрати на г-нъ министра на земедѣлието, за да отговори.

Други съобщения нѣма.

По запитването на г-нъ Григоръ Василевъ, г-нъ министре?

Министъръ Богданъ Филовъ: По решение на правителството, тази интерпелация моля да се отложи за неопредѣлено време.

Председателствувашъ Георги Марковъ: Г-да народни представители! Понеже г-нъ министъръ-председателъ замина за чужбина, правителството предлага разглеждането на запитването на народния представителъ г-нъ Григоръ Василевъ, отправено до г-нъ министра на правосъдието, да бжде отложено за неопредѣлено време.

Тия г-да народни представители, които приематъ да се отложи запитването на г-нъ Григоръ Василевъ за неопредѣлено време, моля да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Петко Стайновъ: За какво се отнася. Нищо не се чува.

Председателствувашъ Георги Марковъ: Минираме къмъ първа точка отъ дневния редъ:

ПЪРВО ЧЕТЕНЕ ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА БЕЗВЪЗМЕЗДНО ОТСТЪПВАНЕ ОТЪ ДЪРЖАВАТА ПОКЪЩИННАТА, МАШИНИТѣ, ИНСТРУМЕНТИТѣ И УЧЕБНИТѣ ПОСОБИЯ НА БИВШИТѣ ДЪРЖАВНИ ДОПЪЛНИТЕЛНИ ЗАНЯЯТЧИЙСКИ УЧИЛИЩА ВЪ ГР. ЯМБОЛЪ И ГР. ШУМЕНЪ НА ТЪРГОВСКО ИНДУСТРИАЛНИТѣ КАМАРИ

Моля, г-н секретарят да прочете законопроекта.

Секретарь Серафимъ Георгиевъ: (Чете)

МОТИВИ

къмъ законопроекта за безвъзмездно отстъпване покъщинната, машинитъ, инструментитъ и учебнитъ пособия на бившигъ държавни допълнителни занаятчийски училища на търговско-индустриалнитъ камари

Г-да народни представители,

Съ бюджета на държавата за 1939 година, издръжката на всички държавни допълнителни занаятчийски училища се прехвърли на съответнитъ търговско-индустриални камари. Нѣкои отъ тѣзи училища иматъ свой собственъ инвентаръ отъ покъщинна, машини, инструменти и учебни пособия, който трѣбва да се прехвърли на съответнитъ камари заедно съ самитъ училища, защото безъ него обучението би било невъзможно.

Поради затрудненото си финансово състояние съответнитъ търговско-индустриални камари не биха имали възможност да заплатятъ този инвентаръ, нито да обзаведатъ въпроснитъ училища съ новъ такъвъ. По тѣзи съображения Министерството на търговията, промишлеността и труда моли да се отстъпятъ безвъзмездно на Бургаската търговско-индустриална камара покъщинната, машинитъ, инструментитъ и учебнитъ пособия на бившето държавно допълнително занаятчийско училище въ гр. Ямболъ, на стойност 350.000 л. и на Варненската търговско-индустриална камара инструментитъ и учебнитъ пособия на бившето държавно допълнително занаятчийско училище въ гр. Шуменъ, на стойност 43.000 л.

Гр. София, 1939 г.

Министъръ на търговията, промишлеността и труда:

Илия Кожухаровъ

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за безвъзмездно отстъпване отъ държавата покъщинната, машинитъ, инструментитъ и учебнитъ пособия на бившигъ държавни допълнителни занаятчийски училища въ гр. Ямболъ и Шуменъ на търговско-индустриалнитъ камари

Членъ единственъ. Отстъпватъ се отъ държавата безвъзмездно:

а) на Бургаската търговско-индустриална камара покъщинната, машинитъ, инструментитъ и учебнитъ пособия на бившето държавно допълнително занаятчийско училище въ гр. Ямболъ;

б) на Варненската търговско-индустриална камара инструментитъ и учебнитъ пособия на бившето държавно допълнително занаятчийско училище въ гр. Шуменъ.

Предаването на отстъпенитъ покъщинна, машини, инструменти и учебни пособия да стане съ опись отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда.

Отстъпването става при условие, че същитъ училища ще бъдатъ открити и издръжани отъ търговско-индустриалнитъ камари. Въ случай, че училищата не бъдатъ открити отъ камаритъ, или престанатъ да съществуватъ при същитъ, предадениятъ инвентаръ се връща на държавата.

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Иванъ Златаровъ.

Иванъ Златаровъ: (Отъ трибуната) Уважаеми г-да народни представители! Азъ се счехохъ задълженъ да взема думата по този въпросъ, защото той е отъ интересъ на търговско-индустриалната камара въ Бургасъ, чийто членъ съмъ отъ дълги години. Не искамъ да се схване, че той въпросъ има само мѣстенъ интересъ за гр. Ямболъ. Отстъпването на тия инструменти на Бургаската търговско-индустриална камара е полезно, защото не може гр. Ямболъ, който има доста занаятчийски работилници, да остане безъ едно занаятчийско училище, което е основата за подготовка и възпитание на младитъ български синаве които не сѣ имали възможностъ да продължатъ своето образование въ гимназитъ, а се отдаватъ на занаяти, които ще имъ бъдатъ бъдещъ източникъ за прехрана.

Азъ считамъ за свой дългъ, като човекъ, който излиза отъ занаятчийската сръда, да кажа нѣколко думи за занаятчийското състояние въ нашата страна, което безспорно е единъ отъ най-здравитъ елементи въ българската държава.

Българското занаятчество и преди освобождението, и следъ освобождението е дало доста много за нашата държава. И азъ смятамъ, че то трѣбва да бъде поставено винаги на вниманието на управлението. То е най-малко претенциозно, а по моя преценка, както казахъ, то е дало доста много на българската държава. И считамъ се задълженъ да използвамъ този случай, за да развия нѣколко предложения.

Азъ смятамъ, че е вече крайно наложително, г-нъ министърътъ на търговията да положи усилия, за да се създаде най-после законъ за пенситъ на нашитъ занаятчи. Занаятчиата е безъ претенции въ своя животъ. Когато остарѣе и стане негоденъ да работи своя занаятъ, той остава на улицата.

Считамъ се задълженъ да спомена, че занаятчиитъ трѣбва да бъдатъ приравнени съ земеделскитъ стопани по отношение нахазението на задълженията имъ. Не може занаятчиата да бъде оставенъ съ по-малкъ размеръ на намаление задълженията му отъ земеделскостопанинъ. Занаятчиата е тоже стопанинъ, който работи съ дребенъ капиталъ и нему не трѣбва да се помогне по-осезателно.

Въ край, като изнасямъ тия крайно справедливи искания на най-здравия елементъ въ нашата държава, моля ви, г-да народни представители, да гласувате законопроекта, който е полезенъ и има общественъ смисълъ. (Ръкоплъскания отъ дясно)

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата г-нъ министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ Илия Кожухаровъ: Моля да се гласува законопроекта на първо четене.

Председателстващъ Георги Марковъ: Които отъ г-да народнитъ представители приематъ на първо четене законопроекта за безвъзмездно отстъпване отъ държавата покъщинната, машинитъ, инструментитъ и учебнитъ пособия на бившигъ държавни допълнителни занаятчийски училища въ гр. Ямболъ и Шуменъ на търговско-индустриалнитъ камари, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Министъръ Илия Кожухаровъ: Г-нъ председателю! Моля да помогнете г-да народнитъ представители да се съгласятъ законопроекта да мине по спешностъ и на второ четене.

Председателстващъ Георги Марковъ: Г-нъ министърътъ на търговията прави предложение, законопроекта да мине по спешностъ на второ четене. Които г-да народни представители приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Моля, г-нъ секретарятъ да докладва законопроекта.

Секретарь Серафимъ Георгиевъ: (Чете)

ЗАКОНЪ

за безвъзмездно отстъпване отъ държавата покъщинната, машинитъ, инструментитъ и учебнитъ пособия на бившигъ държавни допълнителни занаятчийски училища въ гр. Ямболъ и Шуменъ на търговско-индустриалнитъ камари

Членъ единственъ. Отстъпватъ се отъ държавата безвъзмездно:

а) на Бургаската търговско-индустриална камара покъщинната, машинитъ, инструментитъ и учебнитъ пособия на бившето държавно допълнително занаятчийско училище въ гр. Ямболъ;

б) на Варненската търговско-индустриална камара инструментитъ и учебнитъ пособия на бившето държавно допълнително занаятчийско училище въ гр. Шуменъ.

Предаването на отстъпенитъ покъщинна, машини, инструменти и учебни пособия да стане съ опись отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда.

Отстъпването става при условие, че същитъ училища ще бъдатъ открити и издръжани отъ търговско-индустриалнитъ камари. Въ случай, че училищата не бъдатъ открити отъ камаритъ, или престанатъ да съществуватъ при същитъ, предадениятъ инвентаръ се връща на държавата.

Христо Мирски: Едно обяснение. Като се отпущатъ на Варненската търговско-индустриална камара инструменти и учебни пособия на стойност 43.000 л., поема ли задължение търговско-индустриалната камара да открие ново училище срещу тия 43.000 л., или се даватъ за подпомагане на съществуващитъ занаятчийски училища?

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата г-нъ министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министър Илия Кокукарков: Уважаеми г-да народни представители! Законопроектът, който токущо гласувахте, е едно потвърждение на политиката, която Министерството на търговията има касателно нашето професионално образование. По тази политика, допълнителните занаятчийски училища, където обикновено отплатят чираците, за да могат да добият една професионална и морална подготовка, се прехвърляха изключително върху търговско-индустриалните камари. Търговско-индустриалните камари са най-ценните помощници в провеждане на политиката на Министерството на търговията. Нещо повече: те не само сътрудничат, но имат и едно самостоятелно участие в ръководството на нашето професионално образование. Вамъ е известно, че когато се гласува бюджетът на Министерството на търговията, предвидиме една сума от 1.000.000 л., която да бъде разпределяна между търговско-индустриалните камари. Ние непрекъснато товарим търговско-индустриалните камари с материални задължения относно издържаните от тях професионални училища. За да може да възмездим самите камари за прехвърлянето окончателно на цялото допълнително занаятчийско образование върху тях, ние предвидиме 1.000.000 л., който да бъде разпределян по 200.000 л. между търговско-индустриалните камари. Следователно, помощта, която имъ дадохме от тоя 1.000.000 л., и това отстъпване, което сега правимъ, е за да можемъ да ги подпомогнемъ в издържането на сега съществуващите занаятчийски училища.

Това е отговорът на въпроса, който постави г-нъ Мирски.

Извън това, за да могатъ въобще търговско-индустриалните камари да бъдатъ материално подпомогнати, да се справятъ с задачите си, които ставатъ все по-големи, все по-широки и все по-сложни, въ Министерския съветъ се обсъди въпросътъ да имъ дадемъ нови допълнителни кредити, за да може, както казахъ, да ги възмездимъ за тия нѣви тежести, които държавата непрекъснато прехвърля върху тяхъ. Г-нъ министърътъ на финансите е също възприелъ тази идея и той има единъ проектъ, съобразно който още презъ тази финансова година се възвръщава да се прехвърлятъ известни сръдства отъ държавния бюджетъ върху търговско-индустриалните камари, за да могатъ, както казахъ, да се справятъ с задачите, които имъ съ възложени. (Ръкопляскания отъ дясно)

Председателстващъ Георги Марковъ: Ще гласуваме. Които г-да народни представители приематъ на второ четене заглавieto на законопроекта и членъ единственъ, както се докладва, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ е приетъ на второ четене.

Пристъпваме къмъ точка втора отъ дневния редъ.

ПЪРВО ЧЕТЕНЕ ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА ПРОИЗВЕЖДАНЕ, ОПРАВДАВАНЕ И КОНТРОЛЪ НА ВОЙСКОВИТЪ РАЗХОДИ ВЪ ВОЕННО ВРЕМЕ.

Г-да народни представители! Понеже законопроектътъ е обширенъ, моля, да се съгласите, следъ като се прочетатъ мотивите, да се счита, съгласно правилника, законопроектътъ прочетенъ изцѣло.

Които г-да народни представители съгласни, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-нъ секретарятъ да прочете мотивите къмъ законопроекта.

Секретаръ Серафимъ Георгиевъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за произвеждане, оправдаване и контрол на войсковитъ разходи въ военно време

Г-да народни представители!

Опитътъ на миналите войни, условията и съвременнитъ схващания за водене на войната налагатъ да се даде възможност на войската да бъде своевременно снабдена съ необходимото за съществуване и дейностъ въ военно време.

Предвиденитъ начини — въ закона за бюджета, отчетността и предприятията и прилаганитъ досега правилникъ за произвеждане и оправдаване отъ войсковитъ части държавни разходи въ военно време, временно положение за паричното доовствие на военнослужащитъ въ военно време, временно положение за полетоу управление на армията и за устройството на тила, закона за изменение на § 10 на временното положение и другитъ разпоредби — за произвеждане, оправдаване и контрол на раз-

ходитъ въ войската, следва да бъдатъ замѣнени съ други, по-бързи, по-удобни и съпроводени съ по-малко формалности, които да дадатъ възможностъ своевременно да бъдатъ задоволени материалнитъ нужди на войската.

Въ разлика отъ гореспоменутитъ закони и положения, въ предлагания законъ съ систематизирани, съобразно изискванията на новото време всички разпоредби, уреждащи интересувашата ни материя.

Съ този законъ се изяснява, уредва и определя начинътъ на разпредѣлението на извънреднитъ кредити за водене на войната.

Опредѣля се какъ ще се произвежда и оправдава разхода.

Предвижда се бързъ и лесенъ начинъ за определяне заплатитъ на военнослужащитъ, като се избѣгватъ формалноститъ отъ мирно време.

Предвиждатъ се особени войскови смѣтни палати — секции отъ Върховната смѣтна палата, предназначени за извършване контролътъ и отчитане на самото мѣсто.

Съ това се облекчава въ всѣко отношение отчетността като се запазва същевременно сфикасенъ контролътъ и се постига бързина, навременностъ и пълна ликвидация едновременно съ свършването на войната.

Отъ гореспоменутото се виждатъ преимуществата, които съдържа този законопроектъ, въ сравнение съ прилаганитъ досега разни закони, временни положения и правилници, които следва да бъдатъ отменени.

Предвидъ гореспоменутото, моля, да се приеме приложениятъ законопроектъ за произвеждане, оправдаване и контрол на войсковитъ разходи въ военно време.

Гр. София, 13 мартъ 1939 г.

Министъръ на финансите: Добри Божиловъ.

(Его текста на законопроекта:

Проектъ

ЗАКОНЪ

за произвеждане, оправдаване и контрол на войсковитъ разходи въ военно време

Глава I.

Общи положения

Чл. 1. Гласуванитъ за воденето на войната кредити съ изцѣло въ разпореждане на Министра на войната, който съобразно нуждитъ разпорежда съ тяхъ.

Чл. 2. Нуждитъ за войската суми се получаватъ за смѣтка на държавното съкровище, отъ кловетъ и агентуритъ на Българската народна банка, срещу разписки, подписани отъ длъжностни лица упълномощени отъ министра на войната.

Чл. 3. Войсковитъ части, управления и учреждения отъ действащата войска и тѣзи въ вътрешността на държавата, въ военно време произвеждатъ и оправдаватъ разходите си съгласно този законъ и правилника за прилагането му.

Чл. 4. Разходите, които Министерството на войната и всички войскови части, управления и учреждения извършватъ въ военно време по гласуванитъ за воденето на войната кредити, се групиратъ въ следнитъ три категории:

а) разходи за заплати и други лични парични възнаграждения;

б) разходи за прехранване на хората и добитъка и в) всички останали видове веществени и други разходи, за всестранното снабдяване и поддържане на войската.

Чл. 5. Войсковитъ части, управления и учреждения въ военно време, освенъ необходимитъ имъ суми, за изплащане разни парични възнаграждения, получаватъ всичко друго (по буква „б“ и „в“ на чл. 4) въ натура, по реда, установенъ въ съответнитъ закони и правилници.

Когато нѣкоя войскава частъ, по каквато и да е причина, не може да получи въ натура необходимото и, командирътъ на частта разпорежда да се набави на време и въ нуждното количество, по реда на този законъ.

Глава II.

Парично снабдяване

Чл. 6. Войсковитъ части, управления и учреждения изискватъ отъ интенданствата необходимитъ имъ суми, споредъ установенитъ въ чл. 4 разходи.

Чл. 7. Отъ деня на мобилизацията до деня на демобилизацията, войсковитъ части, управления и учреждения получаватъ необходимитъ и полагаемитъ имъ се суми отъ съответнитъ интенданства съ парични искания, по установения въ правилника образецъ.

Паричните искания се издаватъ поотдѣлно, за всѣка категория разходъ.

По една и съща категория разходъ не може да се отпуска сума по второ парично искане, докато документите, които оправдаватъ първото, въ размѣръ най-малко 50%, не бъдатъ представени въ съответното счетоводство. Втори и следващи аванси, преди представяне на оправдателните документи, въ размѣръ поне 50% за първия, интендантъ може да отпуска, въ изключителни случаи, по мотивирани искания.

Чл. 8. Срокътъ за оправдаването на всички отпускати, съ парични искания, въ аванс суми е три месеца, считанъ отъ деня на отпускането имъ.

За неоправданитъ въ срока суми се постѣпва по реда, предвиденъ въ чл. 67 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията.

Глава III.

Разходи

А. Лични парични възнаграждения

Чл. 9. Военнослужашитъ на действителна служба или отъ запаса, които съставятъ личния съставъ на войската въ военно време сѣ:

1. Офицери,
2. Подофицери,
3. Войници и
4. Чиновници.

Чл. 10. Всѣки военнослужашъ на служба въ войската, получава заплатата и други парични възнаграждения, споредъ този законъ.

Чл. 11. Длъжноститъ на военнитъ лица въ военно време, се приравняватъ съответно къмъ следнитъ длъжности:

- Министъръ на войната,
- Началникъ Штаба на войската,
- Командиръ на армия,
- Командиръ на дивизия,
- Командиръ на бригада,
- Командиръ на полкъ,
- Командиръ на дружина,
- Командиръ на рота,
- Командиръ на взводъ,
- Кандидатъ офицеръ
- Фелдфебелъ на рота,
- Взводенъ подофицеръ,
- Командиръ на отдѣление и
- Редникъ.

Въ зависимостъ отъ приравняването на длъжността на военното лице къмъ една отъ тия категории, се определятъ и паричнитъ му възнаграждения, съгласно таблицата за заплатитъ, одобрена отъ Министерския съветъ.

Чиновникитъ на служба въ войската, въ военно време получаватъ заплатата споредъ длъжността, която заематъ, приравнена къмъ съответния разредъ въ особената таблица за заплатитъ на чиновникитъ, одобрена отъ Министерския съветъ.

Приравняването се извършва по шатветъ за военно време, съ заповѣдъ на министъра на войната.

Чл. 12. Военнослужашитъ, отъ деня на мобилизацията до деня на демобилизацията, получаватъ заплатата и други парични възнаграждения по размѣритъ, съгласно този законъ, безъ удѣлки за държавни и общински данъци, върхнини, гербъ и пр.

Следващитъ се върху заплатитъ вноски въ полза на пенсионния фондъ своевременно се издѣлжаватъ на фонда, по размѣра на кредита, предвиденъ за заплатитъ.

Чл. 13. Служащи въ другитъ държавни, общински и автономни учреждения, ако при мобилизацията получаватъ щатни длъжности въ войската, за които сѣ предвидени заплати различни отъ ония на длъжноститъ имъ въ учреждението гдето служатъ, получаватъ въ военно време, по изборъ, заплатата на мирновременната си или военновременната длъжностъ.

Чл. 14. Всички военнослужашки отъ действащата войска получаватъ освенъ заплатата си и дневни пари, въ размѣръ, определенъ въ таблица отъ Министерския съветъ, по докладъ на министъра на войната.

Военнослужашитъ отъ вътрешността на страната получаватъ такива, само когато се намиратъ въ командировка въ размѣръ, предвиденъ въ бюджета.

Чл. 15. Запатитъ и другитъ парични възнаграждения се изплащатъ отъ деня на заемане на новата длъжностъ, за новопроизведенитъ — отъ деня на царската заповѣдъ за производството.

Когато назначението е станало по устна заповѣдъ, въ писмената заповѣдъ, издадена по-късно, се определя изрично датата на встъпването въ длъжностъ.

Чл. 16. Раненитъ, заболѣлитъ и плененитъ военнослужашки, продължаватъ да получаватъ същитъ заплати и други парични възнаграждения отъ частта, къмъ която сѣ числили до тогава.

Длъжноститъ на раненитъ, заболѣлитъ и плененитъ военнослужащи се считатъ вакантни.

Изплащането на заплатитъ на плененитъ се извършва по реда, определенъ въ правилника за прилагането на този законъ.

Осжденитъ за бѣгство се лишаватъ отъ заплатата и други парични възнаграждения отъ деня, отъ който сѣ обявени въ бѣгство.

Чл. 17. Запатитъ и другитъ парични възнаграждения на убититъ, както и на умрѣлитъ отъ рани и болести военнослужашки, се трѣбватъ и изплащатъ за цѣлия месецъ, презъ който е последвала смъртта имъ. При тѣзи случаи, въ трѣбвателнитъ ведомости, вмѣсто подписи, се прилагатъ преписи отъ съответнитъ заповѣди по частитъ, за станалитъ въ личния имъ съставъ промѣни.

Личнитъ парични възнаграждения на горнитъ военнослужащи се изплащатъ на наследникитъ имъ чрезъ съответнитъ общини.

Чл. 18. Войници, изслужили задължителния срокъ на военната си служба, а така също и произведенитъ за особени бойни отличия, макаръ и да не сѣ изслужили тоя срокъ, при назначение на щатни длъжности, получаватъ, съответната за длъжността заплатата и други парични възнаграждения къмъ нея.

Чл. 19. Подофицери, които не заематъ подофицерска длъжностъ, получаватъ заплати и други добавъчни възнаграждения съответно на длъжността, която заематъ.

Б. Веществени разходи

Чл. 20. Въ военно време веществени разходи за задоволяване нуждитъ на войската се извършватъ по следнитъ начини:

I. За войскитъ отъ вътрешността на държавата:

- а) съгласно закона за бюджета, отчетността и предприятията;
- б) съгласно закона за реквизицията и
- в) чрезъ производството на милитаризирани индустриални заведения.

II. За частитъ отъ действащата войска:

- а) по доброволно съгласие, безъ задължително разгласяване съ обявление и безъ общински представителъ;
- б) направо отъ пазара (съ или безъ комисия);
- в) по способа „бързи набавления“;
- г) съгласно закона за реквизицията;
- д) чрезъ производството на милитаризирани индустриални заведения;
- е) изхранване отъ населението и отъ общинитъ и
- ж) по стопански начинъ.

Забележка 1. По кой отъ изброенитъ начини се извършва разходътъ се определя отъ командира на частта, за нуждитъ на която се произвежда разходътъ, или отъ министъра на войната, ако доставката се извършва отъ Министерството на войната.

Забележка 2. Максималнитъ цени при прилагане на способа на „бързи набавления“, се определятъ отъ командиритъ на армиятъ и началникитъ на завладѣнитъ области, или отъ министъра на войната, ако набавянето се извършва отъ Министерството на войната.

Забележка 3. Милитаризирането на индустриалнитъ заведения се извършва съгласно закона за народната отбрана.

Забележка 4. Изхранването на войскитъ отъ населението и отъ общинитъ се разрешава отъ командиритъ на дивизии отъ по-горнитъ начальници.

Чл. 21. Оправдаването на разходитъ, извършени съгласно чл. 20 отъ този законъ, се извършва както следва:

1. За разходитъ извършени отъ войскитъ въ вътрешността на държавата, по начинитъ предвидени въ закона за бюджета, отчетността и предприятията, правилника за прилагането му и въ закона за реквизицията и правилника за прилагането му.

2. За разходитъ извършени отъ действащата войска:

- а) по доброволно съгласие — съ спазарителенъ протоколъ, сметко-разписка и квитанция;
- б) направо отъ пазара — съ сметко-разписка и квитанция.

в) по способа „бързи набавяния“ — съ заповѣдъ за максималните цени, смѣтко-разписка и квитанция;

г) при реквизиция — съгласно закона за реквизицията и правилника за прилагането му;

д) при прехранване отъ населението и отъ общинитѣ — съ ведомостъ за числото на хората и добитѣка, заварена отъ административната власт и преписъ отъ заповѣдта за опредѣлената цена за храна на войникѣ, конѣ и пр.

Чл. 22. Оправдателнитѣ документи за извършенитѣ разходи, се изпращатъ, при описъ по категории, за проверка въ съответното счетоводство.

Забележка: Вещественото отчитане на всички видове материали и предмети се извършва съгласно особенитѣ правилници по съответнитѣ служби за военно време, независимо отъ паричната отчетност на сжщитѣ.

Глава IV.

Контролъ на разходитѣ.

А. Въ театъра на военнитѣ действия.

Чл. 23. Уредбата и извършването на контрола и отчитането на разходитѣ въ театъра на военнитѣ действия се възлага на следнитѣ органи:

а) счетоводствата при дивизитѣ — по едно за всѣка дивизия, за разходитѣ на частитѣ отъ дивизията;

б) счетоводствата при армитѣ — по едно за всѣка армия, за разходитѣ, извършени отъ армията;

в) счетоводствата при етапнитѣ инспекции — по едно за всѣка инспекция, за разходитѣ, извършени отъ инспекцията и

г) счетоводството при Щаба на действащата войска — за разходитѣ извършени отъ Щаба на войската.

Чл. 24. При всѣка армия се учредява, за окончателна проверка и отчитане на разходитѣ, по една войскава смѣтна палата — секция отъ Върховната смѣтна палата, въ съставъ: председател — съветникъ отъ областна смѣтна палата и членове — първостепененъ контролоръ-докладчикъ отъ смѣтнитѣ палати.

Тѣ заседаватъ въ съставъ — председател и двама членове.

Чл. 25. Съставътъ на счетоводствата и войсковитѣ смѣтни палати, тѣхното устройство и деятелностъ, се опредѣлятъ по щата за военно време и съобразно правилника за прилагане на този законъ.

Чл. 26. Войсковитѣ смѣтни палати действуватъ като последна инстанция, за което издаватъ окончателни решения, съ които отчитатъ или начитатъ длъжностнитѣ лица, по усенъ или писменъ докладъ, споредъ важността на случая, на проверилия документитѣ.

Прегледъ на окончателнитѣ решения за неиздължение се извършва въ случайтъ и по реда, предвидени въ членове 71, 72 и 73 отъ закона за Върховната и областнитѣ смѣтни палати.

Окончателнитѣ решения може да се обтѣжватъ, по касационенъ редъ въ случайтъ и по реда на чл. 68 отъ закона за Върховната и областнитѣ смѣтни палати, чрезъ войсковитѣ смѣтни палати предъ Върховната смѣтна палата.

Преписи отъ решенията се изпращатъ въ съответнитѣ счетоводства, за изпълнение и въ Върховната смѣтна палата — Държавно смѣтководство, за оправдаване.

Чл. 27. Общиятъ надзоръ надъ войсковитѣ смѣтни палати принадлежи на Върховната смѣтна палата, упражняванъ по реда на закона за Върховната и областнитѣ смѣтни палати.

Б. Въ вътрешността на държавата.

Чл. 28. Уредбата и извършването на контрола за разходитѣ въ вътрешността на държавата се възлага на:

а) областнитѣ дивизионни счетоводства — по едно за всѣка областъ за разходитѣ на частитѣ отъ областта и

б) бюджетно-контролния отдѣлъ при Министерството на войната — за разходитѣ на Министерството.

Чл. 29. Окончателна проверка и отчитане на разходитѣ се извършва отъ Върховната смѣтна палата.

Чл. 30. Органитѣ за извършване на контролъ и отчитане на разходитѣ, водятъ смѣтководство и дѣловодство по реда, предвиденъ въ този законъ и въ правилника за прилагането му.

Глава V.

Ликвидация.

Чл. 31. Следъ демобилизацията, домакинитѣ и ковчежницитѣ на всички части, управления и учреждения, приготвятъ описъ на всички разходооправдателни документи,

изплащатъ неизплатенитѣ суми и съ подробенъ актъ ги предаватъ, заедно съ касовата наличностъ, на съответната мирновременна частъ.

Войсковитѣ части, управления и учреждения, които сж образувани въ военно време, извършватъ паричното си предаване въ дивизионното счетоводство, въ района на който се демобилизиратъ.

Предаването на всички имущества се извършва по нареждане на съответнитѣ началници, съгласно правилницитѣ.

Отчетницитѣ се задължаватъ, да извършатъ пълна ликвидация на всички парични и имуществени сръдства, въ срокъ до шестъ месеци отъ демобилизацията на частта.

Чл. 32. При демобилизацията, следъ разформирането на войсковитѣ смѣтни палати, всички преписки и дѣла, както и всички разходооправдателни документи, които отчетницитѣ следва да ликвидиратъ презъ шестмесечния срокъ, опредѣленъ въ предходния членъ, се изпращатъ въ Върховната смѣтна палата, за надлежно решение по реда на този законъ.

Глава VI.

Последни разпоредби.

Чл. 33. За прилагането на този законъ, ще се изработи правилникъ, утвърденъ съ указъ.

Чл. 34. Този законъ отмѣнява: временното положение за паричното доволствие на военнослужащитѣ въ военно време, отъ 31 мартъ 1904 година, заедно съ измѣненята и допълненията му, правилника за произвеждане и оправдаване отъ войсковитѣ части държавни разходи въ военно време, отъ 1 септември 1912 година, съ измѣненята и допълненията му, и всички правила въ другитѣ закони, постановления, разпоредби и правилници, които му противоречатъ.“)

Председателствуващъ Георги Марковъ: По законопроекта нѣма записани оратори.

Г-нъ министре на финанситѣ и г-нъ министре на войната, искате ли думата?

Министъръ Добри Божиловъ: Моля да се гласува законопроекта.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Които г-да народни представители приематъ на първо четене законопроекта за произвеждане, оправдаване и контролъ на войсковитѣ разходи въ военно време, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. Единодушно се приема законопроектътъ.

Ще се изпрати ли законопроектътъ въ комисията?

Министъръ Генералъ Теодоси Даскаловъ: Да, ще се изпрати.

Председателствуващъ Георги Марковъ: Законопроектътъ ще се изпрати въ комисията.

Пристъпваме къмъ точка трета отъ дневния редъ —

ПЪРВО ЧЕТЕНЕ ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА ИЗМѢНЕНИЕ НА ЧЛЕНОВЕ 6, 7, 8, 11, 15, 28 И 29 И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАРЕДБАТА-ЗАКОНЪ ЗА СТОЛИЧНАТА ОБЩИНСКА БАНКА.

Г-нъ министърътъ на вътрешнитѣ работи отсъствува, обаче е натоварилъ г-нъ министъра на финанситѣ да го представлява, тъй че има министъръ, който да защитава законопроекта.

Моля г-нъ секретарятъ да прочете законопроекта.

Секретаръ Серафимъ Георгиевъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за измѣнение на членове 6, 7, 8, 11, 15, 28 и 29 и допълнение на наредбата-законъ за Столичната общинска банка.

Г-да народни представители!

По § 1.

Въ членъ 6 се предвиждатъ нови операции за банката, съ огледъ да се разшири нейната дейностъ и увеличатъ приходитѣ ѝ, а именно:

Чл. 6, т. 4. Цели се да се обслужватъ съ кредитъ предприемачитѣ на общината и се улесни финансирането на общинскитѣ предприятия отъ една страна, и да се увеличатъ приходитѣ на банката чрезъ тия операции, отъ друга страна.

Чл. 6, т. 5. Цели се банката да може да обслужва съ кредитът лица, притежаващи държавни и гарантирани от държавата ценни книжа, от една страна, и да увеличи своите приходи, от друга страна.

Чл. 6, т. 7. Цели се банката да привлича влогове от застрахователните дружества, за да увеличи сръдствата, съ които оперира.

Чл. 6, т. 8 и 9. Цели се да се обслужват служителите въ държавни, общински и автономни учреждения съ гаранционни удостоверения, както и пенсионерите съ инкасирането на пенсията им, от една страна, и да се създават нови комисионни приходи за банката от друга страна.

Останалият текст от горния член е непроменен.

По § 2.

Чл. 8, алинея 2. Предвижда се банката да може да държи свободните си наличности и въ банка Български кредит, което ще й даде възможност да получава по-висока лихва от тая, плащана от държавните банки.

Чл. 8, алинея 3. Цели се банката, когато има свободни сръдства, да може да ги пласира по-републично въ държавни и гарантирани от държавата ценни книжа, вмъсто да ги държи на влог въ банките.

Останалият текст от горния член е непроменен.

По § 3.

Чл. 11, т. 2 и 3. Цели се управлението на банката да бъде самостоятелно и свободно при разрешението на въпросите съ персонала и разходите, тъй като характера на банковите операции изисква това. Смятият принцип е възприет при държавните банки.

Чл. 11, т. 4. Изключва се член-делегата от служителите, длъжни да представят гаранции, тъй като смятият участва въ управлението, като служебно лице от страна на общината и не получава никакво възнаграждение за това. Определят се точно сроковете и начина за освобождение на гаранциите на служителите съ оглед да се избегне обикновеното протакане при досегашната обща процедура, което никак не е оправдано.

По § 4.

Чл. 15, т. 1. Въвежда се въ длъжност на Дирекционния съвет като орган, който най-непосредствено ръководи работите, изработването на таблиците за длъжностите, цензовете и заплатите на банковите служители, които таблици се представят на одобрение на управителния съвет, съгласно цитирания по-горе чл. 11, т. 2.

Останалият текст от горния член е непроменен.

По § 5.

Чл. 28 е само перифразиран съ оглед да му се даде по-голяма прецизност въ сравнение съ стария текст, за да се избягнат евентуалните погрешни тълкувания на последния.

По § 6.

Чл. 29, алинея 2. Цели се да се улесни банката при събирането на взиманията и срещу неизправните длъжници.

По § 7.

Чл. 29-а, т. 1, 2 и 3. Цели се да се намалят всички тежести обременяващи разнообразните операции на банката, които косвено поскъпват кредита, ползуванъ предимно от бедните съсловия, и като така, идат въ разрез съ изпълнението на нейната социална задача.

Чл. 29-а, т. 4. Цели се привличането на дребните сепаративни на банката, кждето да намърят сигурност и се дава възможност на банката да развива по-голяма дейност.

Параграф 8.

Чл. 29-б, т. 1. Цели се да се избягне евентуалното неправилно тълкуване на закона за лихвоимството по отношение на заемните операции на банката, при които банката освен лихвата, събира и направените разноси по оценка и съхранение на залога, а именно: разносикът да не се сумира съ лихвата при определяне дали смята надминава границата на законния лихвен процент.

Чл. 29-б, т. 2. Цели се банката да бъде защитена против загуби от залагане на вещи, придобити от заложител чрез престъпление.

Министъръ на вътрешните работи и народното здраве:
Никола Невелъ

Проектъ.

„ЗАКОНЪ

за изменение на членове 6, 7, 8, 11, 15, 28 и 29 и допълнение на наредбата-законъ за Столичната общинска банка.

§ 1. Чл. 6 се изменя така:

„Столичната общинска банка извършва следните операции:

1. Отпуска заеми на софийски жители срещу залогъ на движими вещи.

2. Отпуска заеми на общински служители срещу залогъ на заплатите им.

3. Отпуска заеми на софийски жители срещу залогъ на пенсии; при отпускане заеми срещу пенсии за пенсионното тримесечие, което още не е настъпило, банката събира премии, съобразно възрастта на пенсионера, като въ змъна на това, въ случай на смъртъ на смятия, преди настъпване на съответното тримесечие, банката опрощава дадения му заемъ.

4. Отпуска заеми срещу залогъ на вземания по платежни заповѣди, издадени отъ Столичната община.

5. Отпуска заеми срещу залогъ на държавни и гарантирани отъ държавата ценни книжа.

6. Приема спестовно-срочни и безсрочни личвени влогове, включително и такива на малолѣтни.

7. Приема срочни и безсрочни влогове отъ застрахователни дружества. Последните могат да внасятъ въ Столичната общинска банка освенъ свободните си наличности, още и сръдствата на техническите си резерви, посочени въ чл. 16 отъ закона за държавния контролъ върху частните застрахователни предприятия.

8. Издава удостоверения за гаранции на служители въ държавните, общински и автономни учреждения, срещу депозитъ на сумата или срещу гаранционна полица, подписана отъ двама поръчители.

9. Изтегля пенсии, платими въ София, за смѣтка на лицата, които иматъ право да ги получаватъ.

10. Извършва касовата служба на Столичната община, която може да внася въ Столичната общинска банка освенъ свободните си налични суми още и депозитите и предназначения за разни общински фондове суми.

§ 2. Чл. 7 се изменя така:

„Минималниятъ размеръ на заемите по точка 1 е 100 л., а максималния — 20.000 лв.

§ 3. Чл. 8, се изменя така:

„При нужда, Столичната общинска банка, може да сключва заеми.

Свободните си наличности Столичната общинска банка внася само въ Българската народна банка, въ Българската земеделска и кооперативна банка и въ банка Български кредит.

Смятите наличности могат да се обличатъ въ държавни или гарантирани отъ държавата ценни книжа.

§ 4. Чл. 11, се изменя така:

„Управителниятъ съветъ:

1. Назначава и уволнява членовете на дирекционния съветъ.

2. Одобрява изготвените отъ дирекционния съветъ таблици за длъжностите, цензовете и заплатите на банковите служители.

3. Изработва правилникъ за извършване и оправдаване бюджетните разходи, който се одобрява отъ общинската управа.

4. Определя размера на гаранциите, които директорътъ, поддиректорътъ и другите служители при банката трѣбва да представятъ, освобождава гаранциите на смятите по доклада на провѣрителния съветъ, които трѣбва да се представи въ срокъ най-много отъ 18 месеца следъ деня на напускане длъжността.

5. Одобрява бюджета на банката и годишната равносметка.

6. Изготвя плана на дейностъ, по който работи дирекционния съветъ, както и тарифите на банката.

7. Разрешава съ одобрение на общинския съветъ, сключване на заеми срещу издаване на облигации или бонусе отъ банката.

8. Разрешава всички въпроси, които не сж отъ компетенцията на дирекционния съветъ.

9. Разрешава всички въпроси, които бждатъ внесени отъ дирекционния съветъ.

10. Одобрява правилниките за вътрешния редъ и операциите на банката.

§ 5. Чл. 15 се изменя така:

„Дирекционниятъ съветъ въ пълнъ съставъ:

1. Изготвя таблиците за длъжностите, цензовете и заплатите на банковите служители.

2. Изготвя бюджета на банката.
 4. Назначава и уволнява служителите при банката.
 4. Съставя годишната равностойка.
- Решенията на дирекционния съвет се взимат единодушно.

При разногласие, въпросът се внася за разрешенние от управителния съвет.

За решенията на дирекционния съвет се води протоколна книга.

§ 6. Чл. 28 се изменя така:

„Заложитъ въ полза на Столичната общинска банка върху движими вещи и вземания (чл. 6, точки 1 и 6 от настоящия закон) се считатъ учредени и даватъ право на привилегировано удовлетворение по силата на самото решение за отпускане на заема, безъ да е необходимо съставянето или извършването на каквито и да било други актове.

Привилегиите на банката върху заложенитъ при нея движими вещи и вземания (чл. 6 от настоящия закон), предшестваатъ всички други привилегии, общи и особенни, включително и тѣзи на държавата.

Учрежденията, които изплащатъ пенсиятъ и Столичната община сѫ длъжни да удържатъ отъ месечнитъ пенсии, заплати и изобщо отъ вземанията на лицата, сключили заемъ при банката, всички суми, посочени въ писмено искане на банката и да ги внасятъ най-късно въ седмодневен срокъ въ или на името на последната.

Пропускатъ да се удържатъ тѣзи суми пораждатъ материална отговорностъ за съответнитъ учреждения и длъжностни лица, а закъснението да се внесатъ въ срокъ удържанитъ суми — задължение за плащане на законнитъ лихви.

Заложенитъ при банката движими вещи, въ случай на неизпълнение задълженията по заема се продаватъ отъ органитъ на банката, безъ да е нужно съдебно решение, по реда, опредѣленъ въ правилника за операцийтъ.

§ 7. Чл. 29 се изменя така:

„Среду длъжнитъ на Столичната общинска банка съответнитъ сѫдилища издаватъ изпълнителни листове въз основа само на писмено искане на банката, придружено съ извлѣчение отъ сѫтката на длъжника за размѣра на дължимата сума (главница, лихви и разноси) и произхода на дълта.

Изпълнителнитъ листове въ полза на банката се изпълняватъ отъ общинскитъ бирници по реда на закона за събиране прѣжитъ данъци.

§ 8. Следъ чл. 29 се прибавя новъ чл. 29-а.

„За лихви върху влогове до 20.000 лева направени при банката не се събира данъкъ върху приходитъ.“

§ 9. Следъ новъ чл. 29-а се прибавя новъ чл. 29-б.

„Въз отъ лихвитъ по заема Столичната общинска банка може да събира отъ длъжника и всички действително направени разноси по оценката и съхранение (наемъ, разноси за пазене, застраховка и пр.), на заложенитъ при нея вещи.“

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Димитъръ Търкалановъ.

Димитъръ Търкалановъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Интересно! Единъ пътъ този въпросъ бѣше снетъ отъ дневния редъ, понеже вносителтъ му, г-нъ министрътъ на вътрешнитъ работи отсъствуваха. Вносителтъ и той пакъ го пѣма. Сега въроятно нѣкой отъ г-да министритъ го представява, но не е безинтересно и той да бѣше тукъ, когато се дебатира въ Народното събрание единъ законопроектъ отъ този характеръ.

Въпроситъ, г-да народни представители, които сѫ застъпани въ този законопроектъ, сѫ много интересни. Азъ нито съмъ банкеръ, нито съмъ финансистъ-специалистъ, за да говоря специално по банкови операции и по финансови въпроси. Но въпроситъ, които се засѣгатъ въ законопроекта, преди всичко сѫ социални въпроси. Азъ трѣбва да ви кажа най-прѣдъ, че тази банка бѣше замислена отдавна, преди края на декемврий 1935 г., когато излизе наредбата-законъ за създаване на Столичната общинска банка. Тая банка бѣше замислена още нѣколко години преди 19 май. Касаеше се, г-да народни представители, да се създаде една общинска банка подъ неограничената отговорностъ на Столичната община, за да подкрепи сѫ мисията заемъ крайно беднитъ софийски граждани и, главно, да се бори срещу така нареченитъ ломбардни домове, задължни къщи. Това бѣше идеята, това бѣше целта. Вие ще видите, г-да народни представители, че така горе-долу тая целъ е възприета и отъ наредбата-законъ отъ 24 декемврий 1935 г. за създаване на

Столичната общинска банка. Въ чл. 3 стои следниятъ текстъ: „Целта на Столичната общинска банка е: да отпусна мѣлки заеми на пуждаещи се софийски жители, да подпомага кооперативни и взаимноспомогателни начинания на общинскитъ служители, да улеснява общинскитъ доставки и предприятия и да насърчава снестовността върѣдъ гражданството“. Това е скромната задача на Столичната общинска банка, както на времето е била замислена. Какво става, обаче, съ това измѣнение, което ни предлага г-нъ Недевъ? Той, въ сжщность, влиза въ ролята на министра на финанситъ г-нъ Божиловъ. За мене въпросътъ се чертае така. Българската държава ще се обслужва отъ Народната банка и отъ Б. з. и к. банка за стопански пужди, а пъкъ втората българската държава, Голѣмата столична община, ще се обслужва отъ втората народна банка — Столичната общинска банка, която добива облика на една малка народна банка. И азъ веднага съмъ длъженъ да се запитамъ дали г-нъ министрътъ на финанситъ е съгласенъ съ постановленията на този законопроектъ за измѣнение на закона за Столичната общинска банка?

Министъръ Добри Божиловъ: Ще Ви отговоря по тоя въпросъ.

Димитъръ Търкалановъ: Г-да народни представители! Азъ по-после ще се сира на отѣлнитъ текстове тъй както сѫ предвидени въ тоя законопроектъ. Обаче азъ искамъ да изкажа едно опасение съ огледъ на мотивитъ къмъ § 3, къмъ чл. 11, точки 2 и 3. „Цели се управлението на банката да бѣде самостоятелно и свободно при разрешенieto на въпроситъ за персонала и разходитъ, тъй като характерътъ на банковитъ операции изисква това. Сжщиятъ принципъ е възприетъ при държавнитъ банки“. Г-да народни представители! Наредбата-законъ отъ 24 декемврий 1935 г. предвижда, че при Столичната община се основава общинска банка подъ неограничената отговорностъ на Столичната община. Сега чл. 11 се изменя така: „Управителниятъ съветъ одобрява бюджета на банката и годишната равностойка; изготвя плана на дейността, по който работи дирекционниятъ съветъ, както и тарифитъ на банката; разрешава, съ одобрене на общинския съветъ, сключване на заеми“ — забележете само тукъ, участвува общинскитъ съветъ, когато банката ще трѣбва да сключва заеми — „разрешава всички въпроси, които не сѫ отъ компетенцията на дирекционния съветъ; разрешава всички въпроси, които бждатъ внесени отъ дирекционния съветъ; одобрява правилникитъ за вътрешния редъ и операцийтъ на банката“. Съ други думи Софийската община е неограничено отговорна за Софийската общинска банка, обаче всичко което ще стоваря отговорностъ върху Софийската община, ще го разрешава единъ дирекционенъ съветъ, надъ който стои управителниятъ съветъ, начело съ столичния кметъ, съгласно изричния текстъ на наредбата-законъ за Столичната общинска банка отъ 24 декемврий 1935 г. То горе-долу има нѣщо сходно съ това, което става тукъ отъ известно време, г-да народни представители, и което е предизвикателно, и което е шокиращо: ние покриваме съ отговорностъ разходитъ на държавни срѣдства, които други разходватъ! Изглежда, че отъ 2-3 години насамъ таквъ ще да е менталитетътъ, такива ще да сѫ патицата. Азъ съ гѣзи патица ле съмъ съгласенъ. Тая банка, която се крепи на неограничената отговорностъ на Софийската община, не може да има друго управление, освенъ Софийската община, чрезъ нейния общински съветъ. Азъ зная какви истории станаха, г-да народни представители, и г-да министри, въ връзка съ бюджетитъ на общинската банка. Струва ми се, че равностойката накрая вече е дадена. Но тамъ, въ тоя дефектенъ общински съветъ, кждето половината отъ общинскитъ съветници сѫ назначени и не изразяватъ волята на софийското гражданство, много пъти сѫ питали: „Кажете ни какъ върватъ сѫткитъ на банката?“. А тия сѫтки, г-да народни представители, сѫ много интересни сѫтки. Най-прѣдъ, съгласно закона за уреждане на тая банка, тя има основенъ дълъвъ капиталъ 20 милиона лева, който се внася на четири равни вноски отъ по 5 милиона лева годишно отъ Софийската община. Азъ ви съобщавамъ, че до тоя моментъ Софийската община е внесла всичко на всичко 5 милиона лева — първата годишна вписка за 1936 г. Въ бюджета за 1937 г. не е предвидена нито една стотинка и нито не е внесено; по бюджета за 1938 г. тоже не е предвидено нищо, следователно, нито нѣма да се внесе. Но върѣки това,

вие ще видите, че тая банка има някакъв капитал въ касата си, въ Народната банка и въ Б. з. и к. банка към 300 милиона лева. Откривам тая скоба по принципни въпроси, според мотивите, както сж изложени тукъ. Азъ зная, на кого сж тѣзи мотиви. Това не сж мотиви на г-нъ министра на вътрешните работи. Това сж мотиви на единъ другъ — единадесети министъръ. Цели се, г-да народни представители, да се даде възможност за голѣмитъ материални потребности на Софийската община, софийскиятъ кметъ да може до рамо да бърка и да оперира съ много държавни и обществени сръдства. Това е. Всичкото друго е заблуждение. И затова носятъ отговорност лицата, които стоятъ по тѣзи мѣста. (Сочи министерската маса) Азъ не зная дали е истина — г-нъ министърътъ на финансите ще ми отговори и ще ме опровергае — но азъ имамъ сведения, че се държатъ на разположение вече на Софийската община 79 милиона лева и нѣщо. 80.000.000 л. кредитъ отъ фонда „Общински налози“ вече сж прехвърлени на смѣтка на Общинската банка за постройка на водопровода „Рила — София“, тѣ стоятъ отъ три месеца на разположение на Общинската банка. Тя ги смѣта като свой капиталъ и може винаги да използва тая капиталъ. И азъ си спомнямъ сега, колко правъ съмъ билъ, когато помолихъ тукъ, при гласуването на фонда „Общински налози“, да се съгласите сумата 80 милиона лева, която е депозирана отъ тая фондъ за смѣтка постройка на водопровода „Рила—София“, да се изтегля отъ Софийската община само при представяне на ситуации за извършените работи по постройка извори на Бѣли Искъръ, и то следъ проверка отъ Министерството на финансите и отъ Министерството на благоустройството. Въ всѣки случай ние сме предъ свършения фактъ: сумата е прехвърлена на Софийската общинска банка.

Г-да народни представители! Какъ се събиратъ още суми? Ето ви наредбата-законъ за разрешаване на Столичната община да сключи вътрешенъ заемъ отъ 100.000.000 л. Това е наредбата-законъ отъ 14 мартъ 1938 г., XV-то постановление на Министерския съветъ. Сключи се тая заемъ, подписа се за три дни предъ Българската народна банка, за цели каквито сж изброени. И се казва: „Тѣ ще се преведатъ на Софийската общинска банка“ — и се превеждатъ още 100.000.000 л. Разбира се, отъ тия сръдства досега сж изразходвани за предвидените по програми и по закона цели около 40 милиона лева. Другите 60 милиона лева стоятъ. Така до този моментъ тая банка, която имаше тази невинна задача, да подпомогне специално слабите, става голѣма банка. По силата на тая законопроектъ тя ще стане много голѣма банка, защото въ него се предвижда тя да извършва касовата служба на Софийската община, да инкасира всички сръдства на общината, при единъ бюджетъ отъ 500-600 милиона лева годишно. Въ този законопроектъ, г-да народни представители, се предвиждатъ и други работи.

Въ действующата наредба-законъ за тая банка бѣ предвидено: „1. Отпуска заеми на софийски жители срещу залогъ на движими вещи“. Това бѣше асжъ главната задача, както ви казахъ отъ началото — да се бори тая банка съ хайдушките ломбардски, зложни къщи по ул. „Царъ Самуил“.

„2. Отпуска заеми на общински служители срещу залогъ на заплатите имъ“;

„3. Отпуска заеми на софийски жители срещу пенсии“;

„4. Приема срочни и безсрочни лихвени влогове, включително и такива на малолѣтни“. Точка!

Въ законопроекта, г-да народни представители, е предвидено, че Столичната общинска банка „отпуска заеми на софийски жители срещу залогъ на пенсии“ и пр. Залогъ на пенсии! Азъ искамъ да кажа две-три думи по този въпросъ.

Винаги всички законодателства сж защищавали пенсионерите. Залогъ на пенсия значи да опроставишъ единъ пенсионеръ, който въ единъ моментъ може да заложува цялата си пенсионна книжка, съ всичките ѝ листове и следъ това въ продължение на три години, за колкото време е издадена тя, той не може да получи отъ никжде нито единъ сантимъ. Тоя въпросъ, г-да народни представители, е разрешенъ съ последния законъ за пенсията, въ чл. 57, въ който е казано, че пенсията не могатъ да се отстъпватъ другиму, нито да се залагатъ срещу задължения и т. н.; запоръ може да се направи въ предвидения въ закона размеръ. Пенсия до размеръ 500 лв. месечно не подлежи на запоръ. Какво бѣше предвидено до-

сега? Досега бѣше предвидено друго — че срещу пенсия може да се даватъ заеми. И ще видите, че чл. 42 отъ сжация законъ за пенсията казва: (Чете) „Изплащането на пенсията става отъ Българската народна банка и започва отъ началото на всѣко тримесечие за смѣтка на фонда за пенсията за изслужено време. Пенсионерътъ или упълномощеното отъ него лице може да инкасира пенсията си и чрезъ кредитните кооперативни сдружения“. Само това е казано. Сега съ този законопроектъ, който нѣкои смѣтатъ, че ще се претупа — пъкъ може, най-после, и да се претупа, но ние сме длъжни да погледнемъ по-сериозно върху него — се изменява законътъ за пенсията въ този му текстъ. Най-напредъ, г-да народни представители, се посяга върху едно право на кооперативните популярни банки. За да се постави въ закона за пенсията отъ 1932 г. тая текстъ, очевидно е, че законодателятъ е съобразилъ, че трѣбва да бждатъ насърчени кооперативните популярни банки къмъ такива услуги, които сж отъ социаленъ характеръ. Съ законопроекта, обаче, се иска да се унищожи този текстъ и да се прехвърли това право неограничено, не вече за заемъ, а за залогъ, върху една банка, която не е кооперативна. Ясно е, че съ този текстъ се нанася ударъ на кооперативните популярни банки.

Азъ съмъ решителенъ противникъ на тая текстъ. Не съмъ съгласенъ да се даватъ заеми срещу залогъ на пенсия. Може да се услужва, както е било досега, и отъ тази банка, и отъ кооперативните популярни банки, макаръ че това не е било правено досега, защото текстътъ на чл. 42 отъ закона за пенсията за изслужено време е изриченъ — тая услуга може да се прави само отъ кооперативните банки. И ако Софийската общинска банка иска да прави услуги въ духа на чл. 3 отъ наредбата-законъ за създаването ѝ отъ месецъ декември, 1935 г., тя може да дава само заеми на пенсионери срещу пенсията имъ, но да взема залогъ — решително не. Това вие нѣма да го допустнете, г-да народни представители.

Г-да народни представители! Въ законопроекта сжщо се предвижда отпускане на заеми на общински служители срещу залогъ на заплатите имъ. Това е една новост на новото време. И то е, ми се струва, усвоено вече, не знамъ отъ кога, въ държавните учреждения. Обикновено принципъ е, че аванс се дава следъ изслужването на известно време, къмъ 15-то число на месеца. Значи лицето, което иска авансъ, има да получава тѣзи пари. Обаче държавата и общината преди нея, за да осигурятъ нови сръдства, защото все не стигатъ, взематъ на чиновниците лихва за аванса. Скоро ми се оплака единъ прокуроръ отъ областенъ съдъ, г-да народни представители! „Взехъ си, каза, единъ авансъ и, чудна работа, за пръвъ пътъ ми взеха лихва за аванса“. Отгдето и какъ се измисли тая работа? Това е неоправдано. Вие можете да му откажете, обаче ако ще правите услуга на чиновника, срещу изработено време да му дадете авансъ, не можете да му правите мечешка услуга, да му вземете единъ или два самуна хлѣбъ, защото парите на чиновниците сж преброени съ левове, съ голагани и съ стотинки.

Предвидено е на четвърто мѣсто: „Отпуска заеми срещу залогъ на вземания по платежни заповѣди“. А, тукъ инж. Ивановъ се е наредилъ хубаво. Той е писалъ много платежни заповѣди. Нѣкои отъ тѣхъ посрѣща, стреми се да ги посрѣща, обаче нѣкои отъ тѣхъ не може да посрѣсне и ги праща сега съ този новъ текстъ въ Софийската общинска банка. И по негово нареждане, като председател на управителния съветъ, и по нареждане на членъ-делегата, като председател на дирекционния съветъ, ще наредятъ някакъ си работата така, че ще се позапуши нуждата отъ сръдства, за да се посрѣщатъ разходите за строежите, предвидени въ строителната програма.

И затуй азъ ви казахъ още въ началото: не се касае да се реорганизира Софийската общинска банка съ огледъ на целите, които си е поставила тя първоначално, а се касае общинската управа да има задъ гърба си една народна банка за общината — за това се касае. Ние имаме Земедѣлска банка, имаме и Народна банка, имаме и единъ министъръ на финансите, който се грижи за финансовите институти въ нашата страна. Защо е необходима една нова малка народна банка, при съображенията, които преди малко изтъкнахъ тукъ предъ васъ?

Г-да народни представители! Азъ казахъ преди малко, че се иска тая банка да разрастне, да бжде голѣма, да бжде мощна, да има право и да сключва

заеми. До какъв размер, това ще реши общинският съвет, по предложение на управителния съвет на банката, по предложение на кмета. При днешния състав на общинския съвет, увърнен съм, че тя може да сключи един заем от 1 милиард лева. Софийската община няма да пита нас, г-да народни представители, за този заем, тъй както би ни попитала друга община за един малък заем. Тя ще каже: вие сте ме упълномощили по силата на закона за изменение закона за Софийската общинска банка — аз ще решавам този въпрос. И тогава г. инж. Иванъ Ивановъ, ако доживее дотогава да бъде кметъ на София, ще се оита да осъществи милиарден заем за градоустройствения планъ. Това е Ахилесовата пета на законопроекта, и това е първият пристъп за осъществяване на този планъ. Касае се, г-да народни представители, за осъществяването на един финансов планъ, който измъчва както директора на Столичната градоустройствена дирекция арх. Горановъ, така и инж. Ивановъ, така и министра на благоустройството г. инж. Ганевъ — все хора, които държатъ, като араби на табия, този планъ да се осъществи.

А въ дъното на цѣлата тая работа стои материалната страна, която, както се изнесе и се установи, се касае за много милиарди левове. Ето къде търсятъ да намиратъ първите срѣдства.

Азъ никога няма да вдигна ръка да гласувамъ единъ законопроектъ, какъвто е този, който може да даде възможностъ за такива нужди и за цели, които сж чужди на софийскитъ граждани, да се сключватъ евентуално заеми за стотици милиони и милиардъ лева, безъ да си кажемъ ние думата, за известни предприятия, които една община, като Софийската, предприема, дали е възможно да се реализиратъ или не.

Азъ искамъ да ви обърна вниманието, г-да народни представители, върху едно съществено обстоятелство. Навредъ се казва: Софийската община не може да бъде най-вече подъ контрола на държавата, защото тя не е само Софийска община. Тя е община, въ която се концентрира политическия, културниятъ, стопанскиятъ, духовниятъ животъ, всестраннитъ интереси на държавата. Тя е огледалото на държавата, тя представлява държавата, затова тя трѣбва да бъде подъ контрола на държавата. Е добре, вие поддържате това и държите за назначаемия кметъ, който е подъ контрола на изпълнителната властъ. Защо искате да дадете точно на тая властъ, на Общинския съветъ, начело съ назначаемия кметъ, правото, безъ вашето знание и съгласие, да разхвърта милиардни срѣдства, които сж прѣко свързани съ интереситъ на народа и трѣбва да бъдатъ подъ око на народа, респ. на Народното събрание? Има ли логика въ тая работа, г-да народни представители? Очевидно е, че няма никаква логика.

Азъ гледамъ следъ това изменението на чл. 28 съ § 6. Той, г-нъ министре, задължава вашитъ учреждения и ги задължава по единъ безкруповенъ начинъ, задължава ги въ връзка съ залога на пенситъ, които е предвиденъ въ чл. 6. Тамъ се казва: (Чете) „Привилегията на банката върху заложенитъ при нея движими вещи и вземания“ — а по-важни сж вземанията, понеже тамъ сж отишли къмъ 5-6 хиляди пенсионери, които действително въ този моментъ се обслужватъ отъ тая банка — „предшествуватъ всички други привилегии, общи и особени, включително и тѣзи на държавата“. И следва нова алинея: „Учрежденията, които изплащатъ пенситъ“ — тамъ е цѣлата работа — „и Столичната община сж длъжни да удържатъ отъ месечнитъ пенсии, заплати и изобщо отъ вземанията на лицата, сключили заеми при банката, всички суми“ и т. н. Трета алинея: „Пропускътъ да се удържатъ тѣзи суми, поражда материална отговорностъ за съответнитъ учреждения и длъжностни лица, а закъснението да се внасятъ въ срокъ удържанитъ суми — задължения за плащане на законнитъ лихви“.

Нѣкой отъ лѣво: Безплатни общински бирници!

Димитъръ Търкалановъ: Виждате ли сега? Не се касае да се задължи вашиятъ чиновникъ, а задължава васъ, г-нъ министре, Дирекцията на Държавнитъ дългове.

Министъръ Добри Божиловъ: Народната банка, която плаща.

Димитъръ Търкалановъ: Да, Народната банка се задължава. Такова нѣщо не е съществувало никога. Сега вече се е пропуснало тукъ, и ако мине, мине. Вие ще ста-

нете безплатни инкасатори, така както на г-нъ Сивиневъ сж безплатни инкасатори секретаръ-бирничитъ на общинитъ за 33.000 общински служители. По ведомостъ имъ се правятъ удържки и който закъснѣе да внесе на време вноскитъ, плаща глоби и тѣзи глоби се събиратъ по реда, който е предвиденъ въ правилника. Това е едно специално законодателство, което, ми се струва, г-да народни представители, че тукъ предъ васъ, предъ представителитъ на българския народъ, няма да мине. То можеше да мине преди 22 май 1938 г. Сега не може да мине и не ще мине. Сега българскиятъ народъ чрезъ своитъ избраници иска да контролира дѣлата на своитъ чиновници и мене ми се струва, че не сѣ лъжа.

И когато азъ търся единъ отговоръ на всичко това, което е легнало въ законопректа, като пълно отрицание на единъ парламентаренъ режимъ, азъ го намирамъ, да ми кажа право, въ това, че има още хора по най-явнитъ стѣпала на държавата и на държавнитъ учреждения, които сж ярки представители на 19 май и на преврата на 19 май. Тѣ сж главно трима души въ България, единъ отъ които е инж. Иванъ Ивановъ. Ние, които искаме да вървимъ въ пътя на закона, въ пътя на правото и на конституцията и да омиемъ лицето на България отъ безправие и насилие, трѣбва да се освободимъ отъ тия лица, които ни напомнятъ за насилието.

Министъръ Добри Божиловъ: Кои сж другитъ двама?

Димитъръ Търкалановъ: Знае се кои сж. Другиятъ е още единъ инженеръ, а третиятъ е единъ директоръ съ фуражка. Това сж тримата. Крайно време е да минемъ напълно къмъ редъ, законностъ и право, къмъ конституционно правенъ редъ.

Азъ, г-да народни представители, като говоря по тия въпроси, говоря съ мъка, защото да ви кажа право, виждамъ, че тия хора не могатъ да разбератъ какъ мисли българскиятъ народъ и какъ мислятъ неговитъ избраници, които отразяватъ неговата воля. Тѣ не могатъ да разбератъ, че на българския народъ всѣка стотичка е скъпа. Тѣ не могатъ да разбератъ, че съ всевъзможни уюни не може да се върши политика.

Върши се нѣщо, но се върши защото има много пари. Ето, напр., даде се на Столичния кметъ 100-милионенъ кредитъ презъ пролѣтата на 1938 г. Ако не бѣше открито Народното събрание на 22 май миналата година, може би на този господинъ щѣха да бъдатъ дадени съ наредба-законъ още 100 милиона лева. Но сега виждате съ каква мъка и съ какви усилия, съ съгласието на г-нъ министра на финанситъ, който заедно съ насъ и съ г-да министритъ носи отговорностъ за бюджета, се мъчимъ да свържемъ тоя бюджетъ, като се карае по нѣкой път за 200-300 хиляди лева.

Очевидно е, че тая процедура на насилие не трѣбва да продължава, тя трѣбва да бъде премахната. По тия съображения азъ няма да гласувамъ законопроекта, защото е ясно, че той е насилнически и реакционенъ законопроектъ. Нова законопроектътъ на г-нъ министра на вътрешнитъ работи, който го е внесълъ — не зная дали има съгласието на г-нъ министра на финанситъ — да отиде въ комисията и тамъ да стане основно преглеждане на цѣлата материя.

Азъ искамъ една общинска банка въ София, но тя да има срѣдства, които да бъдатъ подъ контрола на общинския съветъ, който въ цѣлия му съставъ да бъде избранъ отъ софийскитъ граждани, за да бъде въ състояние да върши една истинска социална политика, за тия, които най-много се нуждаятъ отъ подкрепа. (Ржкоплѣскания отъ лѣво)

Председателствуващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Боянъ Василевъ.

Боянъ Василевъ: (Отъ трибуната. Чете) Г-да народни представители! Принуденъ съмъ да повтора много отъ нѣщата, които каза г-нъ Търкалановъ, но трѣбва да гипотеторъ, за да мога да свържа мисълта си и да изясня по-добре въпроса.

Съ наредба-законъ отъ 1935 г. се тури началото на Столичната общинска банка — автономно общинско учреждение, представляваше отдѣлна юридическа личностъ, подъ неограничената отговорностъ на Столичната община. Споредъ чл. 3 отъ наредбата-законъ, банката сж поставяше за целъ: да отпуска малки заеми на нуждаещи се софийски жители; да подпомага кооперативни и взаимно-

спомогателни начинания на общинските служители; да улеснява общинските доставки и предприятия и да настръчвава спестовността средъ гражданството.

По чл. 6 отъ същия законъ, банката извършва следните операции: 1) отпуска заеми на софийски жители срещу залогъ на движими вещи; 2) отпуска заеми на общински служители срещу заплатитѣ имъ; 3) отпуска заеми на софийски жители срещу пенсии; 4) приема срочни и безсрочни лихвени влогове, включително такива и на малолѣтни и 5) извършва касовата служба на общината.

Банката се откри на 1 май 1936 г. Нейниятъ основенъ капиталъ е 20.000.000 л., отъ които 5.000.000 л. внесени при основаването ѝ, а останалитѣ — всѣка година по 5.000.000 л. отъ бюджета на общината, което, обаче, както каза преждеговорившиятъ, още не е сторено.

Както виждате чл. 3, който определя целта на банката, и чл. 6 който посочва операциятѣ, които извършва, не се сжодагъ. Освенъ този основенъ дефектъ на първоначалната наредба-законъ, въ нея се съдържатъ други членове, които пъкъ измѣнятъ съществени постановления на съществуващитѣ въ Царството закони и важни принципи на гражданското и търговско право, като всичко това с, така да се каже, загладено съ последния членъ 32, който казва: „Настоящата наредба-законъ отмѣня всички закони, които ѝ противоречатъ“.

Предлаганиятъ днесъ законопроектъ за измѣнение и допълнение на първоначалния законъ, като че ли иде да внесе още по-голямъ дисонансъ между наредбата-законъ за банката и съществуващитѣ закони въ страната и да сѣкара, така да се каже, правото съ общината.

Основниятъ съображения при основаване на банката, както на мнозина е известно, а това е показано и въ отчета на общината за 1936 г., стр. 362, сж: 1) да спаси беднитѣ столични граждани отъ експлоатацията на частнитѣ заложни къщи и 2) да подпомогне пенсионери съ лесно достъпенъ кредитъ, безъ подлагане на унижения и безъ поръчителство.

Какво е вършила банката? Презъ 1936 г. тя е извършила следните операции: отпуснала е заеми срещу залози на движимости по 3.927 заявления за 3.675.301 л.; дала е заеми срещу залогъ на пенсия по 2.377 заявления за 4.512.625 л.; дала е заеми срещу залози на заплати лични и групови по 17.073 заявления за 13.015.580 л. Банката е претърпѣла загуба 455.325 л.

Презъ 1937 г.: 1) дала е заеми срещу залогъ на вещи по 6.298 заявления за 6.262.580 л., главно срещу сжлощенности, шевни машини, килими, пияна и пр.; 2) заеми срещу залогъ на пенсия по 9.978 заявления за 24.295.391 л.; 3) заеми срещу месечни заплати по 35.611 заявления за 30.379.015 л. и вече 4) заеми срещу залогъ на годишни заплати на 3.179 лица за 11.243.990 л., като загубата на банката се намалява съ 142.348 л. и остава загуба въ края на втората година 312.927 л.

Какъ е вършила по-нататъкъ дейността на банката, нѣмамъ за това данни, но увѣренъ съмъ, че нейното развитие не е било много добро.

Азъ искамъ, обаче, да забележа, г-да народни представители, че първоначалната главна целъ на банката — да се спасятъ беднитѣ столични граждани отъ експлоатацията на частнитѣ заложни къщи, като имъ се отпускатъ малки заеми, е измѣстена вече главно въ залагане на пенсия, което отъ кръгъ 4 и половина милиона лева презъ първата година е стигнало презъ втората година на повече, отъ 24 милиона лева, и заеми срещу заплати, месечни и годишни, близо 42 милиона лева или общо за пенсия и заплати 66 милиона лева, при заеми срещу залогъ на вещи едва 6 милиона лева.

Проектътъ, сложенъ на обсъждане отъ Народното събрание, прави съществени измѣнения. Едно отъ най-важнитѣ отъ тѣхъ е измѣнението на чл. 6, точка 3 отъ досегашния законъ. Докато досега въ него се казваше само, че се отпускатъ заеми на софийски жители срещу пенсия сега вече въ предлаганото измѣнение се казва, че се отпускатъ заеми на софийски жители срещу залогъ на пенсия, като е добавено: „при отпускане заемъ срещу пенсия за пенсионното тримесечие, което още не е настѣпило, банката събира премия, съобразно възрастта на пенсионера, като въ замѣна на това, въ случай на смъртъ на сжщия преди настѣпване на съответното тримесечие, банката опрощава дадената му заемъ“.

Забележете, г-да народни представители, говори се вече: 1) за залогъ на пенсия, а не за заеми, и 2) за събиране премия съобразно възрастта, или съ други думи банката се обръща и на застрахователно дружество.

Най-напредъ столичната общинска банка досега неправилно се е занимавала съ инкасиране на пенсия, защото законътъ за пенсиятъ казва, че изплащането на пенсиятъ става отъ Българската народна банка, като е добавено въ чл. 42 на закона, че пенсионеръ или упълномощеното отъ него лице може да инкасира пенсията си и чрезъ кредитнитѣ кооперативни сдружения.

Г-да народни представители! Вие всички знаете що е кредитно кооперативно сдружение. Тѣ сж ония сдружавания, които сж признати отъ закона за кооперативнитѣ сдружавания. А чл. 1 отъ този законъ определя, като такова всѣко дружество, съставено отъ неопределено число членове и което се учредява съ целъ, што чрезъ заедно извършване на работитѣ или чрезъ взаимността, да развие икономическитѣ интереси на членоветѣ си и да даде подтикъ на кредита, на земедѣлието, на индустрията и занаятитѣ. Въ кооперативнитѣ сдружавания има членове, общи събрания и пр. Чл. 2 отъ сжщия законъ определя точно, кои сж кооперативнитѣ сдружавания, като въ п. 7 на този членъ изрично е казано, че тамъ влизатъ и сдружаванията за взаимни застраховки.

Прочее, става явно, че столичната общинска банка, понеже не е кооперативно сдружаване, а банка въ чистия смисълъ на думата, то тя не може да инкасира пенсиятъ — такъвъ е законътъ за пенсиятъ — нито пъкъ може да взема нѣкакви премии, застраховка. Иначе ще идемъ въ остъръ разрѣзъ и съ толкова гачения отъ всички ни законъ за кооперативнитѣ сдружавания, и съ много още основни положения въ други закони, за които ще се върна по-късно.

Но има, г-да, още и друго специално постановление въ закона за пенсиятъ, а именно чл. 57, който казва: „Пенсиятъ не могатъ да се отстъпватъ другиму, нито да се залагатъ срещу задължения“. Изхождайки отъ положението, че пенсиятъ се даватъ за прехрана не само на пенсионера, но и на семейството му, законодателятъ съ този членъ е гарантиралъ тази издрѣжка, като е постановилъ, тѣ да не се отстъпватъ другиму, нито да се залагатъ срещу задължения. Такива постановления има и въ стария законъ за пенсиятъ. Нѣщо повече, както въ закона за пенсиятъ, така и въ закона за гражданското сждопроизводство по сжщитѣ съображения е постановено, што върху пенсиятъ да не може да се налага запоръ по-голямъ отъ определенъ размѣръ.

Г-да народни представители! Има още друго нѣщо. Въ чл. 7 на досегашния законъ за Столичната общинска банка се казваше, че максималниятъ размѣръ за заемитѣ срещу вещи, заплати и пенсия не може да бѣде по-голямъ отъ 20.000 л. А, забележете, сега този размѣръ остава само за заемитѣ срещу залогъ на вещи. Другитѣ, т. е. заемитѣ срещу заплати и залогъ на пенсия, не се ограничаватъ. Има нѣщо смѣтно, неясно въ п. 3 на чл. 6 отъ законопроекта, въ който се говори за неистѣпило тримесечие. Кое, колко тримесечия, това не се вижда. А известно е, че пенсионнитѣ книжки се даватъ за цѣли три години наведнажъ и при тази неясностъ и като не е ограниченъ размѣрътъ на заема, ще се намѣрятъ мнозина пенсионери, които ще си залажатъ цѣлата книжка за цѣлитѣ три години и банката, като си осигури за себе си една премия за случай на смъртъ и по този начинъ осигури, както печалба, така и вземането си, ще остави семейството на пенсионера да гладува съ години. А това не е услуга, това не сж социални грижи. Това е забатачване на беднитѣ служачи и чиновници-пенсионери, които утре ще създадатъ много повече главоболни на държавата, отколкото сега, когато тя горе-долу е уредила до нѣкъде положението имъ.

Така предлаганиятъ проектъ излиза извънъ рамкитѣ на грижитѣ и дейността на Столичната община. Пенсионеритѣ сж организирани още отъ 1928 г. въ своя пенсионерска кооперативна банка, почиваща на закона за кооперативнитѣ сдружавания. Това кооперативно сдружаване днесъ брои надъ 2000 члена съ собственъ капиталъ и фондове 6.778.000 л., отъ които резервенъ фондъ 840.000 л. и влогове надъ 2 милиона лева и кредитъ при Б. з. и к. банка — кредитна централа, къмъ края на 1938 г., отъ 16 милиона лева, следъ като банката презъ 1938 г. е изплатила други 40 милиона лева на кредитната централа. Тази кредитна кооперативна пенсионерска банка е обръщала вниманието дори и на чуждитѣ страни и вече въ това кооперативно сдружаване има запитвания отъ нѣкои държави за начина на устройството му, за начина на подпомагане на старитѣ пенсионери и пр. Тя се явява като

едно самобитно българско учреждение за подпомагане на старитъ-пенсионери.

Нека се забележи, че пенсионерската кооперативна банка има свой културен фонд, а освен това има събрани и над 200.000 л. за постройка на собствен кооперативен дом, гдето старитъ пенсионери да намерят през последните години на своя живот покой и подкрепа на здравето си. Тази инициатива е предстояща да бъде осъществена. Вече се предлага и безплатно място на сдружението. При същото сдружаване има посмъртна каса съ уставъ, потвърденъ от държавния надзоръ, която каса се грижи за последните дни на пенсионера и за изплащане посмъртна помощ на наследниците. Тя е дала досега на наследниците на починали членове за целта милиони лева помощ и само през 1938 г. повече от 800.000 л. Тя има и амбулатория съ лекаръ за безплатен медицински прегледъ и домашно лечение на членове на сдружаването и семействата имъ, а също и собствен органъ — в. „Старини“.

Всичко това е направено съ повече от 10-годишните усилия и високо съзнание за взаимомощ на пенсионеритъ, които искатъ по този начинъ и да облекчатъ доникъде грижите на държавата за тяхъ. Отъ къде накъде сега Столичната общинска банка, която, какво видѣме, действа въ нарушение на нѣкон закони и която нито има, нито може да има по законитъ тия права, ще разстройва това хубаво дѣло на пенсионеритъ, подкрепено и отъ самата държава чрезъ Българската земеделска и кооперативна банка? И може ли Столичната общинска банка съ саритъ назначени чиновници да прегрне съ скъпия жаръ собственото на пенсионеритъ дѣло? Но независимо отъ всичко това, тя поради казаното по-рано, трѣбва да се ограничи съ ония функции, за които е създадена, защото иначе ще създаде както за общината, така и за държавата въ скоро време не малко главоболия, щомъ поеме върху себе си и другитъ много задачи, съ които се нагърбва по новото изменение, което се създава сега. Вижте, г-да, проекта. Банката освенъ горното ще се занимава: съ заеми срещу залогъ на платежни заповѣди; съ заеми срещу залогъ на държавни и гарантирани отъ държавата ценни книжа; ще приема влогове отъ застрахователни дружества; ще издава удостоверения за гаранции на чиновници отъ държавни, общински и автономни учреждения, а знаете освобождаването на тия гаранции съ колко формалности и загуби е съпроводено. Всичко това сѣ функции на Българската народна банка и на Българската земеделска и кооперативна банка, както и на популярнитъ банки, кредитирани отъ Българската земеделска и кооперативна банка и заради това не трѣбва да се допуска да се разширява дейността на Общинската банка.

По проекта банката иска да изтегля и пенсии на лица, които живѣятъ и вѣтъ отъ София, да сключва заеми, като издава свои облигации, бонове и пр., въобще да стане едно първоначално банково учреждение и застрахователно дружество. Е ли по нейнитъ сили това? Ние не трѣбва да позволяваме такова нѣщо. Не е работа на една община да се занимава съ нѣща, за които трѣбватъ много срѣдства и специални познания. Общината и безъ това има достатъчни дългове и нѣма защо въ едно такова несигурно време да се впуска въ едно такова рисковано предприятие, когато толкова банки фалираха, а други се слѣха, за да облекчатъ положението си. Не могатъ да се разширяватъ съществуващитъ вече неправилни привилегии и да се създаватъ нови такова. Напротивъ, тя трѣбва да бъде ограничена въ своитъ действия за целта, за която е създадена, още повече предъ видъ на добититъ до сега резултати. На какво основание всичкитъ учреждения ставатъ пристави на тая банка и се натоварватъ материално и съ дихви, ако не събиратъ взиманията й? Тя си създава и привилегии не само за заложенитъ вещи, но и за другитъ си вземания и преди тия на държавата дори, въпрѣки разпореждането на закона за привилегиитъ и ипотеки и закона за събиране прѣжитъ данѣта. Следователно, тя се явява въ ущърбъ и на държавното съкровище. Това също не може да бъде.

Ето защо предлагамъ законопроектътъ да бъде изпратенъ въ Комисията и тамъ да се направятъ съществени изменения въ духа на това, което говорихъ. (Ржкоплѣскания)

Председателствуващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Христо Гатевъ.

Христо Гатевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Предлага ни се законъ за изменение на наредбата-законъ за Столичната общинска банка. Банката е основана съ наредба-законъ обнародванъ въ „Д. в-къ“, брой 290 отъ 24 декември 1935 г. Споредъ закона за нейното основание, банката се създава отъ Столичната община. Споредъ чл. 2 Общинската банка е автономно учреждение подъ неограничената отговорност на Столичната община. Нейната целъ е да подпомага софийскитъ граждани, а също така и софийскитъ общински предприятия. Капиталътъ на банката се образува чрезъ вноски отъ Софийската община въ размѣръ 20 милиона лева, като при основаването се внасятъ 5 милиона, а остатъкътъ се внася всѣка година по 5 милиона лева въ продължение на 3 години.

Управителниятъ съветъ на банката се състои отъ 7 члена, отъ които председателятъ на управителния съветъ е столичниятъ кметъ, двама помощници кметове, избрани отъ общинското управление, единъ началникъ на отдѣление, назначенъ отъ кмета — значи четирима души съ чиновници отъ общинското управление — единъ представител на Финансовото министерство, единъ представител на Народната банка и единъ представител на Б. з. к. банка. Управителниятъ съветъ може да заседава при кворумъ отъ 5 души или фактически управлението на Столичната банка се намира въ ръцетъ на Столичното общинско управление. Когато банката е създадена въ 1935 г., общинскитъ съвети бѣха разтурени. За времето може би е било оправдано да не се предвиди въ състава на управителния съветъ да участва членъ на общинския съветъ, обаче сега азъ намирамъ за крайно необходимо, въ предложението изменение да се предвиди въ състава на управителния съветъ на Столичната общинска банка да участва непременно и изборно лице, членъ на общинския съветъ. Защо, обаче, е направено туй опрощение, азъ не мога да си обясня.

Контролниятъ съветъ на Банката се състои отъ представители на Върховната смѣтна палата, отъ представители на държавната контрола при Столичната община и отъ единъ заклетъ експертъ счетоводителъ, назначенъ отъ Столичното общинско управление. Принципъ е въ всички банки да се установи единъ редъ по допустимостта на роднически връзки между членоветъ на управителния и контролниятъ съвети. Въ наредбата-законъ нѣма почти никакви указания въ какви родствени връзки не могатъ да бъдатъ членоветъ отъ управителния и контролниятъ съвети. Въ тази наредба-законъ никъде не е казано, на кой законъ трѣбва да бъде подчинена общинската банка — дали на търговския законъ или на другъ. Функциитъ на контролния съветъ сѣ определени също въ тази наредба-законъ. Въ нея е казано, че въ случай на споръ при представяне годишната равностѣтка предъ общинския съветъ, спорътъ се разрешава отъ Върховната смѣтна палата; ако сѣ реализирани печалби, тѣ отиватъ въ приходната частъ на общинския бюджетъ; обнародването на баланса става въ общинския вестникъ; банката, която се занимава съ приемане на влогове, е освободена отъ задължението да се подчини на общия режимъ за защита на влоговетъ, който съществува за другитъ кредитни институти. Съ стария членъ 28 й се даватъ извънредно широки привилегии, а съ този законопроектъ тия привилегии се още повече разширяватъ, като на края се предвижда, че всѣки законъ, който противоречатъ на наредбата-законъ за Столичната общинска банка, се отменяватъ.

Г-да народни представители! По начало азъ смѣтамъ, че откриването на Столичната общинска банка е единъ актъ незакономѣренъ. Този институтъ е абсолютно ненуженъ при наличието въ столицата на маса обществени кредитни организации, които иматъ за целъ да обединятъ софийскитъ граждани, да ги поощрятъ къмъ спестовност, къмъ взаимомощ и пр. Да се създава общинска банка, която да конкурира създаденитъ вече обществени кредитни институти, азъ смѣтамъ, че това сѣ нищо не се оправдава. Още повече, че въ досегашния си животъ тя е дала доказателства, че нѣма абсолютно никакъвъ резонъ на съществуване. Създателътъ й, Столичната община, е била задължена да внесе капиталъ, първоначално определенъ въ размѣръ на 20 милиона лева. Вече три години този капиталъ не е внесенъ, и банката е останала съ първоначално внесенитъ 5 милиона лева. И поради туй, че тази Банка нѣма резонъ да съществува, че въобще нѣма районъ на действие, тя търси други начини

да се одобри съ средства. И ги намира по най-лесния път, път, който е извънредно много пакостен за цялото народно стопанство. Софийската община, която не е била в състояние въ продължение на три години да внесе определен собствено капитал на тая Банка, макар че е била задължена да го внесе, въ размер на 20 милиона лева, за да може да задоволи нуждите на тази своя банка, ни предлага сега чрез министъра на вътрешните работи изменение на наредбата-закон, а следователно и на устава на банката, за да добие банката привилегии, чрез които да заздравее своето съществуване.

Разбира се, съ тия привилегии се посъга на обществените кредитни институти — кредитните кооперации и популярните банки — и на държавните кредитни институти, а също така и на всички ония спестявания, за които съ специален закон е определено строго къде трябва да бъдат внасяни. Въ страната съществуват ред кредитни институти: Българска земеделска и кооперативна банка, популярни банки, кредитни кооперации и други кооперативни организации, голъми софийски частни банки, частни провинциални банки и Ипотекарната банка. Това съ обществени институти. Азъ ги наричамъ всички обществени затуй, защото и тия, които се казват частни банки, съ фактически обществени, понеже тѣ работятъ съ обществени капитали — влогове. Азъ ще ви прочета една таблица за 1936 г., отъ която се потвърждава тази моя мисъл. Българската земеделска и кооперативна банка има влогове 7.604.358.000 л. Кредитните кооперации иматъ собствени капитали 351.000.000 л., фондове 306.000.000 л., влогове 1.561.000.000 л. Популярните банки, които съ на брой 263, иматъ събрани дългове капиталъ 563 милиона лева, фондове 322 милиона л., влогове 2.744.000.000 л. Другите кооперативни кредитни институти иматъ дългове капиталъ 155.000.000 л., резерви 88.000.000 л., влогове 668.000.000 л. Шестъ голъми софийски банки, тъй както съ квалифицирани отъ Дирекцията на статистиката, иматъ капиталъ 435.000.000 л., резерви 141.000.000 л., влогове 2.571.000.000 л.

При съотношението между собствения капиталъ и набраните обществени средства, съ които си служатъ, явно е, че всички частни банки съ обществени институти.

Азъ по-нататъкъ ще се спра на въпроса, по какъвъ начинъ трябва да се внесе единъ редъ, една система въ тия кредитни институти, за да могатъ тѣ да оправдаятъ своето предназначение като кредитни институти, а и вложителите да бъдатъ гарантирани.

Провинциалните частни банки съ събрали собствено капиталъ 248 милиона лева, фондове — 47 милиона лева, влогове — 386 милиона лева. Кредитните институти съ разпределени въ страната както следва: кредитните кооперации съ 1744, популярните банки — 263, разни кооперативни кредитни дружества — 118, шестъ голъми софийски частни банки, 9 софийски частни банки, 78 провинциални банки, 2 ипотекарни банки.

По капиталъ частните банки съ разпределени така: 94 български, съ внесенъ капиталъ 637 милиона лева, 8 чужди — съ внесенъ капиталъ 270 милиона лева. По държави, капиталите на тия чужди банки се разпределятъ така: най-голъмо участие има Германия — 61 милиона лева, следъ туй Италия — 44 милиона лева, Франция — 43, Белгия — 43. Другите държави иматъ незначително участие.

Софийската общинска банка съществува отъ 3 години. Нейниятъ баланс е следниятъ. Тя има внесенъ капиталъ само 5 милиона лева. Пласирала е въ Земеделската и кооперативна банка 110 милиона лева. Това съ средствата, които тя има отъ сключения заемъ отъ Софийската община, за който спомена колегата Търкалановъ, който заемъ фигурира въ нейния баланс като влогъ, съ 3% лихва, въ размеръ 143.700.000 л. Освенъ това има спестовни влогове 4.400.000 л., срочни влогове — 5.000.000 л., безсрочни влогове — 400.000 л., чиста печалба, реализирана отъ основаването и досега — 350.000 л.

Пласментите й се разпределятъ така: заеми срещу заложени вещи — 5.131.000 л., срещу пенсии — 25.378.000 л., срещу месечни заплати — 3.440.000 л., срещу годишни заплати — има два начина на кредитиране срещу заплати — 9.656.000 л., заеми на разни длъжности — 286.000 л.

Г-да народни представители! При наличността на 28 популярни банки и други обществени кредитни институти и сдружения въ района на Софийската община, азъ смѣтамъ, че крайно неоправдано е Столичната община да създава своя банка, която да се занимава съ същата ра-

бота, да взема обектите на мѣстните кредитни обществени институти, които съ народни организации и по този начинъ да отнеме инициативата на населението да се грижи само за своите съдбини, да си създава организации, които въ тежки времена да бъдатъ въ негова услуга.

Въ кредитните обществени институти и популярните банки участниците се приучаватъ на спестовност, приучаватъ се да си създаватъ свои собствени средства, приучаватъ се чрезъ своите скромни спестявания да отдѣлятъ средства, които при организацията на тия институти, съ обществени средства. Да се създава сега единъ институтъ, който, както казахъ, изема обектите на тия кредитни обществени институти, това ще значи да се създаде единъ страшенъ хаосъ на паричния пазаръ въ най-голъмото селище на нашата страна.

И за да ви покажа, че действително съ своето съществуване Столичната общинска банка не е допринесла абсолютно нищо на столичните граждани или на обществото, че не е създавала единъ евтинъ и общодостъпенъ кредитъ, а напротивъ, е една организация съ тежка машина, съ тежъкъ апаратъ, чейната дейностъ е ограничена, азъ ще ви дамъ цифри, отъ които ще разберете, че тая банка развива една твърде пакостна дейностъ за самата община и за обществените кредити.

Срещу 2.037.000 л. събрани лихви отъ заеми, събрани съ само за правопазене 410.000 л. Или, като имате предвидъ, че Общинската банка е пласирала срещу залози свои средства въ размеръ на 5 милиона лева, ясно е, че само за правопазене на тѣзи вещи Столичната общинска банка е получила 410.000 л., или, заемоскателите само за правопазене съ били обременени съ 10% върху отпусканите заеми.

Другите приходи, които има банката, съ незначителни. Право инкасо — 84.000 л., порто 17.500 л., разни приходи — 35.000 л. или общо бруто приходи 2.586.313 л.

Срещу тия брутни приходи съ извършени разходи: общи разходи 1.712.412 л., амортизация на имотите 31.000 л. Остатъкъ, чиста печалба 350.000 л.

Като се сравнятъ общите разходи съ брутните приходи, които получава банката, ще се види, че тя има единъ извънредно скъпъ оперативенъ коефициентъ, какъвто никъде не съществува въ нашата страна. Споредъ официални данни, съ които разполагамъ, другите частни мѣстни и чуждестранни банки, а също тѣй и мѣстните обществени кредитни институти иматъ единъ извънредно низъкъ оперативенъ коефициентъ. Смѣтанъ върху 100 л. активъ, Столичната общинска банка има най-високъ оперативенъ коефициентъ, какъвто въобще може да съществува. Ще ви посоча една таблица.

Българската търговска банка има оперативенъ коефициентъ 1.271%, банка „Български кредитъ“ — 1.903%, Италианската банка — 2.923%, Франко-белжъ — 3.127%, Кредитна банка — 2.027%, Генерална банка — 2.812%, Българската земеделска и кооперативна банка — 1.090%, Съюза на популярните банки — 0.64%, популярната банка въ Шуменъ — 1.210%, популярната банка въ Русе — 1.420%.

Г-да народни представители! Тия данни, които ви давамъ, съ общо за кредитните институти въ цялата страна. За да бъде картината по-ясна и по-прегледна, азъ ще ви дамъ други данни, които имамъ за мѣстни обществени кредитни институти.

Собственицката популярна банка, при бруто приходи 3.201.873 л., има административни и общи разходи 771.000 л. Софийската селска популярна банка, при бруто приходи 3.738.900 л., има разходи 474.500 л. Софийската популярна банка, при бруто приходи 13.569.000 л., има разходи 3.340.000 л. Занаятчийската професионална банка, при бруто приходи 5.265.000 л., има разходи 1.136.000 л.

Г-да народни представители! Данните, които тукъ изнасямъ, показватъ ясно, че жителите на Софийската община съ намѣрили по-рационално и по-правилно разрешение на тоя въпросъ, като съ си образували свои собствени кредитни организации, където да намиратъ подкрепа. Трѣбва да се има предвидъ, че тия софийски жители, за да си образуватъ тия банки, за да набератъ капиталъ за тия банки, е трѣбвало да отдѣлятъ отъ своите скромни спестявания. Азъ нѣмамъ възможностъ, поради краткото време, съ което разполагамъ, да ви дамъ данни за грамадните средства, които софийските популярни банки съ събрали, за да видите какво колосално дѣло съ извършили тѣ, както и другите кредитни институти. Тогава ще разберете колко леко се поглежда на този въпросъ. Следъ като тия обществени кредитни институти съ създадени съ голъми грижи на гражданите, съ голъми икономии и лишения, които софийските жители съ си наложили,

да се посеща на тия кредитни институти, които сж, както ви казах, едни здрави организации, които въ тежки времена се явяват въ услуга на софийското население, е съвсем погръшно.

Тия цифри, които ви посочих, говорят за извънредно скъпия апарат, който има Столичната общинска банка. И азъ съмтамъ, че подбудитъ на вносителя на законопроекта сж именно тия — да се поестини тоя апарат. И понеже идеята за създаването на Столична общинска банка не е популярна между населението, той тръгва по най-лесния път, който споредъ моето скромно разбиране е извънредно пагубенъ и пакостенъ въобще за спестовнигъ и кредитни сдружения въ страната — привилегиягъ. Чрезъ привилегии не могатъ да се създаватъ организации, които нматъ основа въ народа, които не сж обществено оправдани.

Съ предложения законопроектъ се създаватъ положения, които противоречатъ на закони, създадени отъ Народното събрание. Въ закона за пенсиитъ има категориченъ текстъ, споредъ който пенсиитъ не може въ никой случай да се залагатъ подъ каквато и да е форма. Популярнитъ банки сж намърлили разрешение. Понеже пенсионери влизатъ въ управителнитъ и контролни съвети на популярнитъ банки, популярнитъ банки сж намърлили едно разрешение на този въпросъ, като отпускатъ заеми на пенсионеритъ. Защо тръбва да ги изнудваме по такъвъ начинъ, като предвидимъ въ законопроекта тия залози на пенсии, които култивиратъ у пенсионеритъ чувство на недоволност, на непочтеност, на неморално отношение стъ тѣхъ къмъ единъ кредитенъ институтъ? Азъ съмтамъ, че се нанася една страшна пакостъ на обществото въобще, защото чрезъ тия привилегии се създаватъ едни извънредно лоши отношения къмъ кредитнитъ институти, приравняватъ се хората къмъ действия, които не сж за препоръчване.

Сжщо тъй на общинската банка се поставя като задача да приема влогове. Въ п. 7 на § 1 се казва, че банката ще приема срочни и безсрочни влогове отъ застрахователни дружества, но прибавя се едно постановление, което е въ пълно противоречие съ съществуващитъ закони, като напр. съ закона, който гарантира дребнитъ спестявания у насъ. Въ второто изречение на т. 7 е казано: „Последнитъ“ — застрахователнитъ дружества — „могатъ да внасятъ въ Столичната общинска банка, освенъ свободнитъ си наличности, още и срѣдствата на техническитъ си резерви, посочени въ чл. 16 отъ закона за държавния контролъ върху частнитъ застрахователни предприятия“.

Г-да народни представители! Имаме специаленъ законъ за държавенъ надзоръ върху частнитъ застрахователни предприятия, който посочва начинитъ, по които техническитъ, математическитъ резерви на тия предприятия могатъ да бъдатъ оползотворявани. Тоя законъ се създаде въ 1926 г. поради банкрута на нѣколко частни застрахователни предприятия, които, поради туй, че не бѣха подъ единъ строгъ режимъ, не лазаха въ нашата страна тѣхнитъ резерви, изнасяха ги въ чужбина и когато изтече срока на застраховкитъ на българскитъ граждани, тия последнитъ не можаха да получатъ своитъ спестявания, вложени въ тия предприятия.

Въ чл. 6 отъ закона за държавния надзоръ върху частнитъ застрахователни предприятия изрично е постановено, математическитъ резерви да се влагатъ въ ценни книжа, гарантирани отъ държавата, въ мѣстни покрити доходности имоти, въ първа ипотека върху 50% отъ стойността на имотитъ, въ заеми срещу откупната стойностъ на застрахователната полица и въ срочни влогове въ Българската народна банка, въ Българската централна кооперативна банка и въ Българската земеделска банка. Азъ ви посочихъ причинитъ, които сж предизвикали създаването на туй положение въ закона, създаването на такъвъ режимъ. И азъ съмтамъ, г-да народни представители, че съ тази привилегия, която се създава за Столичната общинска банка, се върши една страшна пакостъ. Не бива въ никой случай да се допусне това, защото ще се отрази твърде зле върху другитъ обществени институти у насъ, които приематъ влогове отъ застрахователнитъ предприятия. Днесъ Българската земеделска и кооперативна банка, а сжщо и Българската народна банка приематъ влогове при извънредно низкъ лихвенъ процентъ. Понеже се ползватъ съ голѣмъ общественъ кредитъ, тѣ сж си извоювали положението, което имъ дава възможностъ и при низкъ лихвенъ процентъ да привличатъ маса спестявания. Обаче съ туй положение въ законопроекта, и като не се конкретизира при какви лихвени проценти ще бъдатъ приемани влоговетъ въ Столичната общинска банка, се създава възможностъ за една конкурен-

ция — Столичната общинска банка да може да повишава лихвения процентъ на влоговетъ въ нея и по такъвъ начинъ влоговетъ, направени сега въ Българската народна банка и въ Българската земеделска и кооперативна банка, да излѣзатъ отъ тамъ и да се прелѣятъ въ Столичната общинска банка.

Но не е само туй. Азъ намирамъ, че се прави и друга фатална грѣшка съ този законопроектъ. Въ мотивитъ по § 2 отъ законопроекта е казано, че Столичната общинска банка, за да може да получи по-голямъ доходъ, по-висока лихва отъ тая плащана въ държавнитъ банки, има право да влага своитъ излишци освенъ въ Българската народна банка и въ Българската земеделска и кооперативна банка, още и въ банка Български кредитъ. Никжде досега въ съществуващитъ закони на държавнитъ кредитни институти такова положение не е съществувало, такава привилегия на частна банка не е давана. Фактически столичната общинска банка ще служи като единъ посредникъ на банка Български кредитъ. Явствува, какви интимни подбуди сж предизвикали вписването на този текстъ въ законопроекта — да може по този начинъ народнитъ, общественитъ спестявания отъ Народната банка и отъ Българската земеделска и кооперативна банка да се прелѣятъ въ една частна банка. Нѣкои могатъ да кажатъ, че българската държава участвува въ банка Български кредитъ. Безспорно банка Български кредитъ е единъ голѣмъ кредитенъ институтъ, обаче, споредъ закона, по който е създадена, тя е една раг ексцелентъ частна банка. Тя е създадена съ нарѣдба, не нарѣдба-законъ, публикувана въ „Държавенъ вестникъ“ брой 59 отъ 14 юний 1934 г.

Димитъръ Пешевъ: По чл. 47 отъ конституцията.

Министъръ Добри Божиловъ: Така наричаха тогава изредбитъ-закони.

Димитъръ Пешевъ: Иматъ силата на законъ, г-нъ Гатевъ.

Христо Гатевъ: Г-нъ Пешевъ! Вие сте билъ председателъ на управителния съветъ на банката. Освенъ това, още нищо не съмъ казалъ за банка Български кредитъ. Защо се нервирате, не мога да разбера. (Нѣкои отъ лѣво ржкоплѣскагъ) Защо ржкоплѣскагъ?

Въ чл. 1 отъ тази нарѣдба е казано: (Чете) „Разрешава се да се основе акционерно дружество „Български кредитъ“ съ 125.000.000 л. капиталъ, отъ който държавата внася 50.000.000 л.“ — на всички ви е известно, че когато се образува акционерно дружество, този, който има болшинството отъ капитала 50 плюсъ 1, той е стопанинъ на банката — „като държавнитъ акции оставатъ блокирани въ Българската народна банка и правата на държавата преминаватъ върху Българска народна банка“.

Въ чл. 2 се казва, че за да могатъ организираната и дейността на това дружество да бъдатъ съгласувани съ общитъ интереси, свързани съ неговото съществуване, правителството задължава основателитъ да предвидятъ въ устава следното положение а) преценката на чистия капиталъ да се извършва отъ Българската народна банка; б) увеличението на капитала до 250.000.000 л. да се извършва безъ решение на общото събрание; в) председателитъ на Българската народна банка да има въ продължение на три години правото на преустановително вето при решенията на управителния съветъ на банката, като въ противни случаи въпросътъ се отнася за окончателно уреждане въ управителния съветъ на Българската народна банка; г) управителниятъ съветъ се одобрява отъ Българската народна банка за първитъ три години.

Въ чл. 4 се предвижда освобождаване отъ мито, гербъ и други такси всички прехвърляния, които ставатъ върху новата банка отъ дотогава съществуващитъ частни банки.

Съ чл. 5 се определя специаленъ кредитъ въ размѣръ на 100.000.000 л. — независимо отъ кредита, който банка Български кредитъ ще ползува на общо основание — за да може да развие своята дейностъ като задожитъ, които се даватъ срещу този кредитъ, се освобождаватъ отъ всѣ какви мита, такси, гербъ и пр

Председателствуващъ Георги Марковъ: (Звъни) Г-нъ Гатевъ, моля! Това не е по въпроса. Говорите за банка Български кредитъ. Отклонявате се.

Христо Гатевъ: Защо да се отклонявамъ? Това, което говоря, е въ връзка съ закона. Вие искате паритъ на Столичната общинска банка да се внасятъ въ банка Български кредитъ и азъ посочвамъ, за да се знае, къде ще се внасятъ тия пари.

Нѣкои отъ лѣво: Така е.

Христо Гатевъ: Ако казвате, че това е отклонение, ще престана да приказвамъ.

Председателстващъ Георги Марковъ: Вие разглеждате цѣлия законъ за банка Български кредитъ.

Христо Гатевъ: Г-да народни представители! Когато се създава такова положение — туй го твърдя положително и ще бъда доволенъ, ако нѣкой отъ отговорнитѣ лица ме опровергае — азъ подозирамъ, че Столичната общинска банка ще служи като посредникъ, общественитѣ сръдства, които сѣ набрани въ Народната банка и въ Земедѣлската и кооперативна банка, да се прелѣятъ въ тая частна банка.

Димитъръ Търкалановъ: Ортаклѣкъ.

Христо Гатевъ: Ортаклѣкъ нѣма.

Стамо Колчевъ: Грѣшите. Банка Български кредитъ има 1.100.000.000 л. влогове и нѣма даже къде да ги пласира, а ги държи въ Народната банка съ 1%. (Глътка)

Христо Гатевъ: Ще кажа и за влоговетѣ на банка Български кредитъ. Нѣма да пропусна.

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни) Моля, г-да, запазете реда.

Христо Гатевъ: Г-да народни представители! Наредбата, съ която се създаде банка Български кредитъ, не е наредба-законъ; не знамъ защо е пропусната втората дума „законъ“. И туй, което ви прочетохъ, е точно отъ наредбата. Който не иска да повѣрва на тѣзи мои думи, може лесно да се справи въ библиотеката съ текста на наредбата. Азъ нарочно прочетохъ цѣлия текстъ на наредбата за създаване на банка Български кредитъ и видѣхъ, какъ съ една наредба се отминаятъ положения въ сѣществуващи закони, които сѣ създадени благодарение на дългия опитъ, които сѣществуватъ въ продължение може би на нѣколко стотици години въ кодекситѣ, тѣй да се изрази.

Съгласно чл. 188 отъ търговския законъ, когато се образува акционерно дружество, когато се измѣни капитала на дружеството, когато се сливатъ дружества и пр., трѣбва да има изрично съгласие на общото събрание на дружеството и туй съгласие да бъде взето съ гласовѣтъ на 2/3 отъ участвуващитѣ въ общото събрание. А въ наредбата за създаване на банка Български кредитъ, както виждате, е дадено право на банката, безъ решение на общото събрание, да увеличава капитала си до 250 милиона лева. Какво съзирамъ въ тази работа? Азъ съзирамъ една опасностъ за вложенитѣ държавни сръдства въ капитала на тази банка. Защото щомъ банката има право по такъвъ начинъ да увеличава капитала си и понеже държавата нѣма да участвува по-нататѣкъ съ повече капиталъ, акционеритѣ, когато се закрепни банката, ще увеличатъ капитала ѝ и като разполагатъ съ повече отъ половината капиталъ, ставатъ фактически господари на банката.

Стамо Колчевъ: Ако позволите да Ви кажа.

Христо Гатевъ: Г-нъ Колчевъ, може да ми кажете после.

Председателстващъ Георги Марковъ: Моля, г-нъ Колчевъ.

Стамо Колчевъ: Заблуждава, г-нъ председателю. Не може така.

Председателстващъ Георги Марковъ: После ще отговорите.

Христо Гатевъ: Азъ изнасямъ тѣзи работи, за да ми се отговори.

Стамо Колчевъ: Ще отговоря, защото не може да се приказва така, че сръдствата на държавата ще пропаднатъ!

Христо Гатевъ: Г-да народни представители! Азъ проследихъ и другитѣ измѣнения, които сѣ направени съ наредбата за създаване на банка Български кредитъ, и видѣхъ, че сѣществуватъ — да не кажа голѣма приказка — единъ невъобразимъ хаосъ. Въ „Държавенъ вестникъ“, брой 45, отъ 27 февруарий 1935 г., е обявродвана една наредба-законъ, въ която се казва, че се допълва наредбата-

законъ за създаване на банка Български кредитъ, когато тя е създадена само съ наредба, а не съ наредба-законъ. Нѣма да ви цитирамъ измѣненитѣ, които се правятъ съ тази наредба-законъ, но ще ви съобща само това, че тамъ е казано, че изпълнението ѝ се възлага на министра на правосъдието. Наредбата за създаване на банка Български кредитъ е отъ министра на финанситѣ, а изпълнението на наредбата-законъ за измѣнението на наредбата за създаване банка Български кредитъ се възлага на министра на правосъдието.

Следъ туй съ наредба-законъ публикувана въ „Държавенъ вестникъ“, бр. 118, отъ 30 май 1936 г., се прави друго измѣнение съ единъ много дълъгъ текстъ въ членъ единственъ.

Председателстващъ Георги Марковъ: Г-нъ Гатевъ! Казахме да говорите по законопроекта, а вие пакъ разглеждате наредбитѣ-закони за банка Български кредитъ.

Христо Гатевъ: Добре, ще спра, щомъ това Ви дразни, г-нъ председателю.

Председателстващъ Георги Марковъ: Продължавайте по законопроекта. Когато се сложи въпросътъ за банка Български кредитъ, тогава ще се изкажете.

Стойчо Топаловъ: Това, което говори ораторътъ, има връзка съ законопроекта. Иначе ще се изчерпи дневниятъ редъ и нѣма да имаме друга работа!

Председателстващъ Георги Марковъ: Говорете за Столичната общинска банка.

Христо Гатевъ: Азъ просто недоумѣвамъ, защо г-нъ председателятъ иска да ми каже какво трѣбва да приказвамъ.

Председателстващъ Георги Марковъ: Не Ви казвамъ това, а Ви казвамъ, че се отклонявате отъ предмета.

Христо Гатевъ: Азъ не съмъ се отклонилъ съ нищо отъ онова, което е предметъ на дневната ми работа. Абсолютно съ нищо не се отклонявамъ отъ законопроекта, който ми е представенъ сега за разглеждане. Безспорно, азъ трѣбва да се мотивирамъ, щомъ казвамъ, че съзирамъ опасностъ за държавнитѣ сръдства и за преливането на общественитѣ сръдства въ едно частно предприятие.

Г-да! Азъ имамъ предъ себе си отчета на банка Български кредитъ. Г-нъ Колчевъ казва...

Йорданъ Русевъ: Какъвъ е г-нъ Колчевъ въ банката?

Председателстващъ Георги Марковъ: Не може така, г-нъ Гатевъ!

Христо Гатевъ: Тогава отнемете ми думата, щомъ не ми позволявате да се мотивирамъ.

Председателстващъ Георги Марковъ: (Звъни) Оставете банка Български кредитъ.

Христо Гатевъ: Азъ имамъ намѣрение да свърша за половинъ часъ, но щомъ г-нъ председателятъ не ми дава възможностъ да се изкажа спокойно, ще продължа по-вече.

Председателстващъ Георги Марковъ: Мене ме интересува да спазимъ правилника. Опредѣлено Ви е време за говорене и предмета, по който ще говорите.

Христо Гатевъ: Добре. — Г-да народни представители! Въ мотивитѣ къмъ законопроекта по § 2, за чл. 8 и чл. 9, трета, е казано, че се цели, когато банката има свободни сръдства, да може да ги пласира по-рентабилно въ държавни и гарантирани отъ държавата ценни книжа, вмѣсто да ги държи на влогъ въ другитѣ банки. Също така въ този текстъ се казва, че се дава възможностъ на Столичната общинска банка да внася свободнитѣ си сръдства въ банка Български кредитъ, което ще ѝ даде възможностъ да получава по-висока лихва отъ тая, плащана отъ държавнитѣ банки. По тази причина трѣбваше да говоря и за банка Български кредитъ, която, както казахъ, е единъ стабиленъ кредитенъ институтъ. И съ туй, което казахъ досега и което щѣхъ да кажа по-нататѣкъ за банка Български кредитъ, не искахъ да я злепоставямъ, защото тя е успѣла да събере за 1937 г. 926 милиона лева обществени сръдства при единъ капиталъ 125 милиона лева. Не зная дали капиталътъ на банката презъ 1938 г. не е увеличенъ, защото азъ имамъ отчета ѝ за 1937 г.

Нѣкои могат да кажатъ, че тя е полудържавна, а под-председателът на Народното събрание г-нъ Пешевъ, когато го запитахъ въ какво положение е банката, ми каза, че тя е почти държавна банка. Въ отчета на банката виждамъ да фигуриратъ като управителенъ съветъ следнитѣ лица: председателъ — Коста Колчевъ, представител на Народната банка; подпредседатели — управителъ на Земедѣлската банка и г-нъ Обрейковъ, отъ Пловдивъ; членове: г-нъ Колчевъ, главенъ директоръ, и други лица.

Йорданъ Русевъ: Народниятъ представителъ Колчевъ ли?

Христо Гатевъ: Да, Стамо Колчевъ.

Председателстващъ Георги Марковъ: Моля Ви се, г-нъ Гатевъ, оставете тази банка. Говорете за Столичната общинска банка.

Христо Гатевъ: Ще говоря и за нея, но какво е това отъ Ваша страна, г-нъ председателю!

Председателстващъ Георги Марковъ: Даде Ви се думата, за да говорите по законопроекта за Столичната общинска банка.

Христо Гатевъ: Г-да народни представители! Азъ засегнахъ тукъ банка Български кредитъ и по друга една причина: понеже се касае въпросътъ за обществени сръдства и за използване авторитета на държавните кредитни институти. Но азъ трѣбва да прекратя да приказвамъ по-нататъкъ за банка Български кредитъ и да обърна вниманието на г-нъ министра на финанситъ, който ръководи и насочва работата на Народната банка, върху едно обстоятелство, което извънредно много дразни държавните кредитни институти у насъ, а също и общественитѣ кредитни институти, които трѣбва да бъдатъ поставени на равни начала съ Столичната общинска банка. Съ туй азъ не планирамъ каузата да се даде и на общественитѣ кредитни институти такива привилегии, каквито се иска да се дадатъ на Столичната общинска банка съ този законопроектъ. Всички агентури на Народната банка, въ седалището на които нѣма клонове на банка Български кредитъ, събиратъ и въ настоящия моментъ влогове за банка Български кредитъ. Азъ не зная г-нъ министърътъ на финанситъ какъвъ отговоръ ще даде на тоя въпросъ, обаче недоумявамъ какъ може, при наличността на маса обществени кредитни институти, Народната банка да взема таква активно участие за създаването на единъ частенъ кредитенъ институтъ. Ако трѣбва да се създадатъ привилегии на частнитѣ кредитни институти, азъ нѣмамъ нищо противъ, но тогава да се създадатъ такива и за всички обществени кредитни институти. Защо, напр., Българската земедѣлска и кооперативна банка да не бъде задължена да събира влогове и да ги дава на разположение на кредитнитѣ кооперации и на популярнитѣ банки? (Ръжкоплѣскания отъ нѣкомъ въ лѣво)

Г-да народни представители! Въ чл. 2 отъ наредбата-законъ, съ която се създадена Столичната общинска банка, е казано, че банката се създава подъ неограничената отговорност на Столичната община. Азъ се заинтересувахъ да видя набързо какво е положението на Столичната община и констатирахъ каква гаранция може да представлява тя за една банка, когато къмъ 1936 г. Столичната община има задължения въ размѣръ на около 1 милиардъ лева. Столичната община е била принудена да използвава кредити, които дължи: къмъ държавни банки — 64 милиона лева; къмъ популярни банки — 57 милиона лева; къмъ частни лица въ чужбина — 229 милиона лева; къмъ държавни и обществени фондове — 511 милиона лева; къмъ други кредитори — 48 милиона лева и разни задължения отъ нерезализирания бюджетъ презъ 1936 г. — 84 милиона лева, или всичко къмъ 1 милиардъ лева. Като че ли чрезъ батанлъкъ ние ще трѣбва да създаваме банка и по такъвъ начинъ да събираме и обществени сръдства.

Сирко Станчевъ: Карай! Много си силенъ!

Христо Гатевъ: Г-да народни представители! Азъ намирамъ, че съ предложението ни законопроектъ се създаватъ привилегии, които никаде въ никои закони не съществуватъ. Всички обществени, държавни и други кредитни институти сж длъжни да вършатъ услуги на Столичната общинска банка! Тъ като че ли съ тоя законопроектъ се правятъ ратаи на Столичната общинска банка. Азъ съмъ тамъ, че такава привилегия не само е недопустима, но е и обидна за всички, които сж задължени да вършатъ една обществена работа. Въ § 6 се предвижда, че въ случай на

нѣкое опущение, отговорно е не само длъжностното лице, което е направилъ опущението, но и съответното учреждение. Напр., изплатена е пенсията на единъ длъжникъ, безъ да се удържи заема и заемътъ става несъбираемъ. Тогава Българската народна банка, която фактически плаща пенситѣ, става гарантинъ на пенсионера. Азъ съмъ тамъ, че таква положение не бива въ никои случай да съществува. То е обидно за държавата. И азъ питамъ: какъвъ куражъ сж имали хората, които сж създали едно такова законоположение?

Друго. Споредъ § 7, изпълнителнитѣ листове въ полза на общинската банка се изпълняватъ отъ общински бирници по реда, предвиденъ въ закона за събиране на прѣжити данъци. Даже Б. з. к. банка, която има най-много привилегии у насъ, и тя нѣма таква привилегия.

Банката има и една друга привилегия, съ която по единъ косвенъ начинъ се засѣга единъ другъ законъ, който урежда застраховкитѣ у насъ. Създадена е тѣй-наречената осигурителна каса при Столичната общинска банка и създаденъ е единъ специаленъ фондъ за гарантиране заеманията отъ заеми срещу пенсии. Азъ съмъ намирамъ това положение за противно на съществуващитѣ закони, защото то не създава нѣкакви особени облаги, оскъпява кредита и отекчава положението на и безъ туй изпадналитѣ въ тежко положение пенсионери. Азъ съмъ тамъ, че туй е противно на съществуващитѣ закони и не трѣбва въ никои случай да се допуша.

Стефанъ Стателовъ: Много ясно.

Христо Гатевъ: На кого е ясно, на тебе ли? Е добре, щомъ ти е ясно, недей слуша.

Сирко Станчевъ: Ясно като мъгла

Христо Гатевъ: Г-да народни представители! У насъ трѣбва да се създаде една система за кредитнитѣ институти въобще. Азъ ви посочихъ тукъ какъвъ хаосъ съществува. Посочихъ ви, че съ една наредба-законъ се дава право на министра на правосъдието да се занимава съ банкови институти. Съ предложението сега законопроектъ ни сезирва министърътъ на вътрешнитѣ работи. Затуй не може да се тури редъ и контрола върху всички обществени, народни спестявания, за да могатъ тѣ да бъдатъ правилно насочени за задоволяване нуждитѣ на нашето стопанство. Въ Б. з. и к. банка сж вложени отъ земедѣлци 156 милиона лева, отъ неземедѣлци — 667 милиона лева, отъ общини — 36 милиона лева, отъ учреждения и дружества — 2,360,000,000 л., отъ обществени фондове — 716 милиона лева, отъ училищни фондове — 277 милиона лева. Срещу тия обществени спестявания, Б. з. к. банка е отпуснала кредити, заеми: на държавата — 600 милиона лева, на общини — 180 милиона лева, за кооперативенъ строежъ на училища — 458 милиона лева, на водни синдикати подъ гаранция на държавата — 700 милиона лева. Ние гласувахме законъ за заемъ на Министерството на земедѣлчеството отъ 128 милиона лева, другъ законъ за заемъ за доставка параходи — 170 милиона лева, на Дирекцията на храноизноса — 600 милиона лева, а другъ единъ заемъ вече е разрешилъ Министерскиятъ съветъ на Дирекцията за строежитѣ отъ около 800 милиона лева. Ето виждате, г-да, какъ държавата, за да задоволи своитѣ нужди, се обръща изключително къмъ най-голѣмий кредитенъ институтъ у насъ — Б. з. к. банка. Съ този законопроектъ се доуреджа другъ кредитенъ институтъ и се създаватъ положения, които могатъ да застрашатъ Б. з. к. банка, която служи, както каза г-нъ министърътъ на правосъдието, като малко изворче, отъ което ние задоволяваме нашата голѣма жажда за сръдства. По тоя ли начинъ ние ще задоволяваме нуждитѣ отъ сръдства -- като създаваме положения, опасни въобще за кредита у насъ?

Г-да народни представители! Поради туй, че г-нъ председателътъ много настояваше да свърша, ще трѣбва да приключа.

Председателстващъ Георги Марковъ: Моля! Не съмъ настоявалъ за туй.

Христо Гатевъ: Онова, което трѣбваше да кажа, Вие не ми позволехте да го кажа. Това е истината. Обаче азъ си запазвамъ правото, следъ като г-нъ Колчевъ говори, да допълня нѣщо, да изтъкна нѣкои положения, които, споредъ мое разбирание, не съответствуватъ на съществуващитѣ закони за защита на влоговетѣ. Азъ тогава ще кажа, че съ тоя законопроектъ се посяга на общественитѣ кредитни институти и специално на софийскитѣ кредитни народни институти, популярнитѣ банки, които сж дали доказателства, че могатъ успѣшно да вършатъ една до-

полезна работа. Азъ се обявявамъ решително противъ привилегиите, които се даватъ на Столичната общинска банка и на изземването на обектите отъ народните кредитни организации въ столицата.

Сжщо тъй азъ ще си позволя да отправя едно напомняване къмъ г-нъ министъра на земеделието и да го попитамъ: по тоя ли начинъ ще полива корените на дърветата — чрезъ създаване институти, които изземватъ народните спестявания? Тръбва ли да слушаме каквото ни казва администраторътъ — министърътъ на вътрешните работи, който ще полива — както г-нъ министърътъ на земеделието се е изразилъ — вмѣсто корените на дърветата, листата имъ? Сжщо тъй питамъ г-нъ министъра на финансите: нѣма ли да се създаде единъ редъ у насъ, за да може събраните обществени срѣдства да бждатъ съсрѣдоточени на едно мѣсто, въ единъ общъ националенъ кредитенъ институтъ, който да задоволява нуждите на нашата страна (Ржкоплѣскания отъ лѣво), и отъ който да се черпятъ срѣдства за задоволяване всестранните нужди както на народното стопанство, тъй и на държавата?

Азъ моля г-нъ министъра на финансите да си вземе сериозна бележка да не допуска отъ днесъ нататъкъ създаване на закони, които сж явно вредни не само за народното стопанство, но и за спестовността, за банковото дѣло. И азъ се надѣвамъ, че въ скоро време той ще вземе грижата да коригира всички тѣзи дефекти, които изтъкнахъ тукъ. Азъ се обявявамъ решително противъ привилегиите, които се даватъ на Софийската общинска банка, която съществува три години и, като не е успѣла да събере собствени срѣдства, да си набави капиталъ, съ който да работи, за да може по-лесно да провежда своята работа, се обръща къмъ държавата, да иска чрезъ привилегии да си създаде работа, защото по другъ начинъ не може да съществува.

Прочее, азъ нѣма да гласувамъ за законопроекта и моля г-нъ министъра на финансите да си вземе бележка и да оттегли този законопроектъ, като пакостенъ за народното стопанство. (Ржкоплѣскания отъ лѣво и отъ нѣкои отъ дясно)

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Христо Мирски.

Христо Мирски (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Азъ излизамъ на тая трибуна за да направя нѣкои бележки по законопроекта. Нѣма да говоря дълго.

Първата бележка, която трѣбва да направя, е че уважаемиятъ министъръ на вътрешните работи не се е отнесълъ съ нужното уважение къмъ насъ, народните представители. Той е изменилъ на заведението досега редъ за вънасяне законопроекти въ Камарата. Докато въ мотивите на всички законопроекти четемъ едно обръщение къмъ народните представители — „поднасямъ настоящия законопроектъ на вашето просвѣтено внимание и, следъ като го обсъдите, моля да го одобрите“ — въ настоящия законопроектъ подобно нѣщо не срѣщаме. Въ мотивите г-нъ министърътъ на вътрешните работи се отнася съ едно пренебрежение къмъ народното представителство.

Димитъръ Търкалановъ: Не сж негови мотивите, а на инженеръ Ивановъ.

Христо Мирски: Второ. Мотивите, както сж написани, не съответствуватъ на съдържанието на законопроекта. Съдържанието на параграфите, които се цитиратъ въ мотивите, не съответствува на предлаганите въ законопроекта измѣнения. И, трето, въ мотивите се посочватъ измѣнения, за които нѣма текстъ въ законопроекта. Примѣрно: въ мотивите е писано: (Чете) „Чл. 29-б, т. 2. Цели се банката да бжде защитена противъ загуби отъ залагане на вещи, придобити отъ зложителя чрезъ престѣпление“. Въ законопроекта нѣма съответенъ текстъ за измѣнение чл. 29-б, т. 2.

Това сж първите три бележки, които трѣбва да направя по законопроекта.

Г-да народни представители! Настоящиятъ законопроектъ е внесенъ, за да се измѣни наредбата-законъ за Столичната общинска банка. Тая наредба-законъ е издадена въ време, когато Народното събрание не е заседавало. Тѣкмо затова ни се налага да се спремъ на нея и да видимъ дали е целесъобразно и умѣстно създаването на такава банка, дали тя е полезна или не.

Но преди да пристѣпя къмъ бележките, които имамъ да направя, считамъ се длъженъ да кажа какъ гледамъ азъ на наредбитѣ-закони, каква сила иматъ тѣ. Споредъ моето разбиране наредбитѣ-закони не могатъ да иматъ силата на закони следъ свикване на Народното събрание, макаръ и да бждатъ одобрени отъ него. Ако искаме да имаме за-

конни разпоредби, които да уреждатъ положението на Столичната общинска банка, нужно е да се създаде новъ законъ.

За да се убедите, че действително моето становище е право, ще ви цитирамъ нѣкои автори, да видите какъ гледатъ тѣ наредбитѣ-закони, издадени по силата на чл. 47 отъ конституцията. Преди всичко чл. 47 отъ конституцията предпоставя нѣкои условия, които, обаче, не сж съществували въ момента, когато е издадена наредбата-законъ за Столичната общинска банка. Тия, които сж слушали конституционно право при професоръ Кировъ, знаятъ кои сж условията, които трѣбва да бждатъ налице, за издаване наредби-закони и укази по чл. 47: трѣбва да има размирици, унищожение на съобщителни срѣдства, вътрешна или външна опасност и пр. Когато професоръ Кировъ ни говорѣше, като студенти въ университета, той казваше, че щомъ като Камарата одобри наредбитѣ-закони, съ това само се освобождаватъ отъ отговорностъ министрите, но наредбитѣ-закони иматъ сила само за изминалото време.

Професоръ Баламезовъ на стр. 231 отъ „Сравнително българско конституционно право“, издадено въ 1928 г., казва: „Ако правителството счита, че е полезно, щото правната норма, въведена въ действие чрезъ указъ-законъ, да действа и занаредъ, го трѣбва да внесе въ Парламента законопроектъ, включващъ правните норми, и то следъ като предварително е гласувано освобождаването отъ отговорностъ на министрите“.

Професоръ Милуковъ въ своята книга „Българска конституция“ на стр. 25 казва: „Всички тия наредби-закони иматъ сила до най-близкото следващо Народно събрание“.

А пъкъ на стр. 142 въ дневниците на Учредителното събрание ще намерите смисъла, който нашиятъ законодател е искалъ да даде на тия наредби, издавани по чл. 47 отъ конституцията. Когато се е гласувалъ чл. 46 — сегашниятъ чл. 47 — отъ конституцията, народниятъ представителъ Сава Илиевъ е предложилъ да се каже въ него, че действието на наредбитѣ-закони трѣбва да се прекрати следъ бедствието. На това подпредседателятъ Каравеловъ е отговорилъ, че тъй се разбира отъ само себе си.

Ето защо азъ смѣтамъ, че бѣше по-умѣстно, щомъ каго наредбата-законъ за Столичната общинска банка е издадена преди свикването на Парламента, днесъ, вмѣсто да ни занимаватъ съ частични измѣнения на тая наредба-законъ, да ни занимаватъ на нова смѣтка съ въпроса, да съществува ли тая банка и занаредъ при Софийската община или не. (Ржкоплѣскания отъ лѣво)

Фактътъ, г-да народни представители, че всички, които говориха тукъ, се спрѣха не само по конкретните измѣнения, предлагани съ законопроекта, но и по сжщността на въпроса — трѣбва ли да съществува тая банка, полезна ли е, отъ интересъ за софийското население ли е тя — показва, че предварително трѣбваше да бжде сложенъ на Народното събрание въпросътъ: бива ли Софийската община да създава банка съ такива привилегии, каквито ѝ сж дадени, както съ наредбата-законъ, така и съ измѣненията, които сега се предлагатъ?

Г-да народни представители! Друга бележка, която искамъ да направя по настоящиятъ законопроектъ, е, че заглавието му не може да остане съ тая редакция: „Законопроектъ за измѣнение на членове 6, 7, 8, 11, 15, 28 и 29 и допълнение на наредбата-законъ за Столичната общинска банка“, защото трѣбва да се измѣнятъ и други членове. Съгласно чл. 47 отъ правилника за вътрешния ни редъ, заглавието на законопроекта за измѣнение и допълнение на закона трѣбва да определя кои членове се предлагатъ за измѣнение и допълнение; комисията не може да предлага измѣнение и допълнение на непосочени членове, нито Събранието може да разисква върху тѣхъ“.

Споредъ мене, трѣбва обязательно въ заглавието да се спомене, че се измѣнява и чл. 3 отъ наредбата-законъ, въ който сж определени целите на банката, защото съ законопроекта тия цели се значително разширяватъ. Въ заглавието на законопроекта чл. 3 съзнателно не е споменатъ, може би за да се избѣгнатъ разисквания по привилегиите, които сж дадени на банката.

Въ заглавието трѣбва да се сложи, че се измѣнява и чл. 16 отъ наредбата-законъ, който определя правата на директора на банката. Директорътъ има право по този членъ еднолично да разрешава известни банкови операции. Въ чл. 16 отъ наредбата-законъ е казано, че директорътъ разрешава еднолично банковите операции по чл. 6, точки 1, 2, 3 и 4. Ако останатъ непроменени тия точки, ще има несъответствие съ § 1 отъ законопроекта, споредъ който чл. 6 има вече 10 точки. Значи ще има една неяснота по кои точки директорътъ има право еднолично да разрешава банкови операции. Ако не се измѣнятъ цитираниятъ въ чл. 16 точки отъ чл. 6, правата на директора

ще бъдат неясни, той няма да има ония права, които по-рано е имал — напр., да приема спестовно-срочни и лихвени влогове, включително и такива на малолетни, за които права се споменава в точка 4 на чл. 6 от наредбата-закон, която сега става точка 6 на чл. 6.

Следователно, възглавието трябва да се спомене, че се изменият и членове 3 и 16, и тъй трябва да се гласува законопроекта от Народното събрание, за да може във комисията да се направят съответните измения.

Г-да народни представители! Говори се много за привилегиите, които се дават с този законопроект, които и според мене не трябва да бъдат давани на една общинска банка, защото, както казаха и другите, които се изказаха преди мене, това ще бъде във ущърб най-малко на други кредитни учреждения, популярни банки и пр., а не ще бъде във интерес и на самите лица дори, които ще се ползват от облагоите на този закон.

Това е моето разбиране по целите, които се преследват с законопроекта. Аз не мога да си представя една общинска банка, във управата на която общинският съвет да не бъде застъпен, да не носи никаква отговорност, да няма каквито и да било права.

Според § 4, чл. 11 се измения така: „Управителният съвет... 3. Изработва правилник за извършване и оправдаване на бюджетните разходи, които се одобряват от общинската управа“. У нас досега, тъй както се е тълкувало, под думите „общинска управа“ не се разбира общинският съвет, а се разбира само постоянното пристъствие на общината. Според други постановления на наредбата-закон, във управителния съвет влизат само кметът, двама помощник-кметове и чиновници, без да бъде застъпен общинският съвет. Аз съмтам, че не трябва да се допуска съществуването на такава една банка при общината, която да функционира, без да има за нея правилник, изработен от общинския съвет. (Ръкоплъскания от ляво) Върно е, че във закона се говори за такъв правилник и за функции, които трябва да бъдат определени от общинския съвет, но то се отнася до одобрение от общинския съвет да се сключи заем срещу издаване на облигации или бонове от банката. Само във такъв случай се иска съгласието на общинския съвет.

По заведената досега практика на Столичния общински съвет, от банката се дава отчет пред съвета само за сведение. Такъв отчет се даде и миналата, и тая година, но по него не се разиска във общинския съвет, защото съветът няма никакви права върху тая банка, макаръ тя да се нарича общинска.

Съ § 4 от законопроекта се правят известни измения във чл. 11 от наредбата-закон относно определянето и освобождаването гаранциите на длъжностните лица. Докато по-рано тия гаранции се определяха и се представяха по реда на закона за бюджета, отчетността и предприятията, сега се правят известни измения. Дали тия измения са целесъобразни или не, ще го обсъдим във комисията.

Понеже законопроекта е работен много набързо, във текста на § 6 има грешки, които, ако не се поправят във комисията, ще се създаде една неяснот. За дозори се говори във чл. 6, точки от 1 до 5, а не от 1 до 6, както погрешно се цитира във § 6.

Въ § 1 от законопроекта погрешно е цитиран чл. 16 от закона за държавния контрол върху частните застрахователни предприятия. Този чл. 16 не говори това, което е искало да каже вносителът на законопроекта. Той гласи, че учреждениято за контрола публикува ежегодно изложенията си.

Въ точка 7 на измения чл. 6 от наредбата-закон за Столичната общинска банка се говори за „технически резерви“, когато трябва да се каже „математически резерви“. Сигурно това е печатна грешка.

Не одобрявам, г-да народни представители, и туй положение във законопроекта, съв което се дават привилегии, против които вече се изказаха някои от говорившите до сега. Въ § 7 се казва: (Чете) „Изпълнителните листове въ полза на банката се изпращат по реда на закона за събиране на пръките данъци от общинските бирници“. Какво значи това? То значи следното: съ едно червено известие, съгласно чл. 28 от закона за събиране на пръките данъци, съобщават на длъжника да внесе сумата доброволно; ако не я внесе във тридесетдневен срок, веднага се пристъпва към секвестър. А въ чл. 30 от същия закон се казва: ако въ продължение на 24 часа от изтичането на този срок — значи, на четвър-

тия ден — длъжникът не се издължи, пристъпва се към продаване на онова, което е описано и секвестрирано. Като се имат пред вид целите на закона за общинската банка — че съ него се цели да се покровителствуват бедни граждани и пенсионери, както е казано — не би било добре вземанията на банката да се събират по реда на закона за събиране на пръките данъци, а трябва да останат и за нейните вземания във сила съответните постановления на закона за гражданското съдопроизводство, които важат и за другите банки.

Не ми се нрави и § 9, съ който се създава нов чл. 29-б съ следния текст: (Чете) „Вън от лихвите по заема, Столичната общинска банка може да събира от длъжника и всички действително направени разноси по ценката и съхранение (наем, разноси за пазене, застраховка и пр.) на заложените при нея вещи“. От току-що казаното от уважаемия наш другаръ г-н Гатев научихме, че модът формата на разходи за пазенето на тия вещи е била събрана една сума от 410,000 л. Не е казано, обаче, по кой начин се определя разходите на тия разходи. Като се има пред вид, че и тѣзи разходи ще се събират по реда на закона за събирането на пръките данъци, и банката сама ще определя разхода им, въ такъв случай длъжникът ще плати не онова, което е предвидено по закона като лихва, а нещо повече. По околностите от него ще се събират, освен лихвите, и разни комисиони, каквито вземат другите банки.

Съв този законопроект, г-да народни представители, Столичната банка, във лицето на своя кметъ, е искала по-скоро да се санкционират известни положения, които, мимо закона, съществували до сега като функции на банката. Спомена се за пенсиите, които по действующия закон не съ могли да бъдат приемани във залогъ. Каза се, че съ правени покупки на облигации, на ценни книжа, които търпява съ този законопроект ще се оформят. Въобщо вършено е във тая банка нещо безконтролно, което не може да бъде одобрено. Докато ние нямаме един отчет, ясен и определен, за онова, което е било вършено във тая банка, и докато ние нямаме едно изложение за целите, които се преследват съв този законопроект, азъ, за себе си, не мога да гласувамъ за приемането му, защото ние имамъ съзнанието за ползата и необходимостта от него. (Ръкоплъскания от ляво)

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата народният представител г-нъ Стамо Колчевъ за лично обяснение.

Стамо Колчевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Останахъ много изненаданъ, когато моята колега г-нъ Гатевъ, който е стопански деятел, намеси името на банка Български кредитъ, като каза, че въ законопроекта за измения на наредбата-законъ за Столичната общинска банка съв интимни подбуди е вписано, че тя ще внася свободните си наличности и във тая банка. Това нито е искано от насъ, нито пъкъ го желаемъ, ако то дразни някои отъ васъ. Въроятно Софийската община или този, който е работилъ законопроекта, е помислил, че Столичната общинска банка може да влага срѣдствата си и във една отъ най-добрите наши банки следъ Българската народна банка и Българската земеделска и кооперативна банка.

Азъ трябва да поясня тукъ някои факти, които г-нъ Гатевъ игнорира. Той каза, че за да може банка Български кредитъ да увеличи акционерния си капиталъ, трябва да има решение на акционерите. Това, което стана, беше за да се улеснятъ онѣзи банки, които бѣха въ затруднение, да влѣзатъ по-лесно във банка Български кредитъ, по решение само на управителния съветъ, а не на акционерите. Тя е една банка sui generis. Тя дойде да изиграе една голѣма роля следъ кризата. И ако има нещо ценно, ако има нещо здраво, което правителството създаде и което прави честъ на сегашния министъръ на финансите, тогава управителъ на Българската народна банка, на бившия министъръ на финансите, както и на тѣхните колеги, то е именно тази банка, която изигра една много полезна роля.

Г-да! И днесъ даже въ кулоарите на Народното събрание ми се поднесе едно заявление, съв което се моли да се намеси г-нъ министърътъ на финансите за продължение на срока за влизане във банка Български кредитъ на частни банки, които съв във затруднение. Касае се за Плевенска търговска банка, акционерите на която съв вѣчето дебитори и управляватъ тая банка, а вѣжделитѣ виждатъ, какъ отъ денъ на денъ тѣхните влогове се топятъ, безъ тѣ да могатъ да направятъ нещо. Затова сега

молят министъра да впише, било въ законопроекта за облекчение на дължниците, било въ специален закон, единъ новъ срокъ за вливане на отъзи болни банки, които не можаха да се влѣятъ до сега въ банка Български кредитъ.

Г-нъ Гатевъ смѣта, отъ друга страна, че тази банка е частно дружество. Тя е единното частно, акционерно дружество, което е взело отъ българската държава 50.000.000 л.; прибавени къмъ тѣхъ 20.000.000 л. отъ Българската народна банка и 10.000.000 л. отъ Българската земеделска и кооперативна банка, ставатъ 80.000.000 л. срещу всичко 125.000.000 л. капиталъ Управителниятъ съветъ е подъ контролата на Народната банка. Правата на държавата се упражняватъ отъ Народната банка. Нѣма друга банка, която да има таква здрава организация и да бъде абсолютно предохранена отъ всякакви рискове, както банка Български кредитъ.

Стойчо Топаловъ: Държавна банка ли е тя?

Стамо Колчевъ: Тя е акционерно дружество, обаче се управлява отъ хора, които управляватъ държавните банки. Управителниятъ и съветъ е съставенъ измежду най-дейните хора въ търговията, въ индустрията и въ държавните банки.

Г-нъ Гатевъ не ви каза още, че въ продължение на 4 години тая банка събра надъ 1.100.000.000 л. влогове. Това показва, че доверието въ обществото къмъ нея е голѣмо. Това показва, че тя е изиграла ролята, за която бѣше създадена. Това показва, че инициаторитъ и смѣта имали пълно право да я създадатъ. Въ нея се влѣха досега повече отъ 20 затрудени банки, които държеха влогове надъ 1/2 милиардъ лева. Презъ 1937 г. тя е имала плащантъ: 400.000.000 л. за експортната търговия, 400.000.000 л. за индустрията, 310.000.000 л. за мѣстната търговия — или всичко въ тия три бранша къмъ 1.100.000.000 л.

Димитъръ Търкалановъ: Това не е лично обяснение.

Стамо Колчевъ: Понеже се хвърли обвинение, че банка Български кредитъ ще прибира ерѣдствата на Столичната общинска банка, азъ трѣбваше да поясня. И Ви моля, г-нъ Търкалановъ, да не ме прекъсвате, както и азъ не Ви прекъсвамъ, когато говорите.

Не на менѣ се пада, г-да, да говоря за банка Български кредитъ. Азъ смѣтамъ, че тя е оценена достойно отъ обществото, че тя просперира и ще просперира и че нейната организация е една отъ най-здравите днесъ. (Ржкоплѣскания)

Председателствуващъ Георги Марковъ: Други записани нѣма. Дебатитъ сѣ прекратени.

Има думата г-нъ министърътъ на финанситъ.

Министъръ Добри Божиловъ: Г-да народни представители! Г-нъ министърътъ на вътрешните работи, който, за съжаление, отсъствува, ме натовари да го замѣствамъ при разглеждането на този законопроектъ. Азъ съмъ учредителъ отъ разикванията, които станаха, затуй защото лицата, които взеха участие въ учредяването на Общинската банка, бѣха въодушевени отъ съвсемъ други чувства, отъ съвсемъ други намерения отъ тия, които тукъ имъ се приписаха отъ ораторитъ, които говориха за целитъ на тази банка. Азъ нѣма да си послужа съ израза на г-нъ Търкалановъ — че Общинската банка замѣстила стотина хайдутски гитѣзда въ София — но въ всѣки случай тя замѣсти стотина малки мародерски къщи, къмъ услугитъ на които прибѣгваха хора, изпаднали, но честолюбиви, които, за да не се излагатъ на срамъ въ обществото, приемаха всякитъ имъ унижителни условия за заемане на пари. Не банка трѣбваше да се нарича този институтъ, а трѣбваше да се нарече отделение за благотворителностъ при Софийската община. (Ржкоплѣскания) На тия хора, водими отъ такива чувства, които не желаятъ да протѣгатъ рѣка, а замагатъ мило и драго, залагатъ дрехи, залагатъ часовници и т. н., които не искатъ да се знае, че сѣ изпаднали въ такова положение, които живѣятъ съ понятията за честъ и срамъ — които понятия може би сѣ отживѣли вече въ сегашно време, но въ всѣки случай сѣ запазени въ тѣхъ — ние трѣбваше да имъ се притечемъ на помощъ съ една банка, която, като имъ помага, да не е такъвъ мародеръ или такова хайдутско гитѣздо, както каза г-нъ Търкалановъ. 1000 на сто лихва се вземаше отъ нещастнитъ хора за заемъ и за погребение, безъ да мигне окоето нѣкому.

При такова положение държавата трѣбваше ли да стои съ затворени очи? Заедно съ управителите на Б. з. к. банка и главния секретаръ на Финансовото министерство, влѣзохъ и азъ въ първия управителенъ съветъ на Общинската заложна банка. Нищо не може да се направи съ 5 милиона лева капиталъ, това го знахъ, но благодарение на тая банка много хора съ честъ можаха да погребатъ свои близки, безъ да отиватъ да се излагатъ. Ако отидете да надникнете въ помѣщенията на банката, ще видите рединоти, шапки и какви ли не още работи и вие ще се ужасите. Но заложенитъ вещи трѣбва да се поддържатъ, да се почистватъ, да се посяватъ съ нафталинъ всяка седмица, защото има отговорностъ за доброто имъ съхранение. Тая работа струва разноси. Въ никой случай Общинската банка съ 5 милиона лева капиталъ не можеше да живѣе. Тя не бѣше единъ хранилищъ — простете за изражението — на Народната банка. Народната банка отъ време на време ѣ даваше подарѣци. Ако въ известенъ моментъ има само единъ-два милиона лева общински пари, останали въ касата на банката, ние зикоме хората отъ управата ѣ въ Народната банка и имъ казваме: ето ви облигации, които ще ви носятъ 7—8% лихва, а когато стане нужда, ще ни ги върнете. Безъ такива подаяния Общинската банка не можеше да съществува.

Ние, признаваме, че въ организацията на банката има дефекти и че не може да остане такава, но ако знаете на каква база е поставена тя, смѣтамъ, че никой нѣма да обиди, като ви кажи, че съвсемъ смѣшно ми се вижда даже да се помисли, че Общинската банка щѣла да направи заемъ за единъ милиардъ лева! И единъ милионъ лева нѣма кой да ѣ даде, а камоли да ѣ даде единъ милиардъ!

Каза се, че Софийската община съ батакчилѣкъ единъ милиардъ лева ще прави банкерство. Г-да! Софийската община е състоятелна, тя е кредитноспособна и единъ милиардъ лева задължения за нея сѣ нищо. Азъ не съмъ съгласенъ съ това, което се каза по отношение на Софийската община. Но има граница до къде може да отиде Софийската община въ жертвитъ. Затуй въ началото съ всички добри чувства създадохме тази банка, като ѣ възложихме ограничени цели. Не може да става дума, че тая банка ще стане конкурентъ на популярните банки, че ще засѣни Българската земеделска и кооперативна банка, или че ще направи за единъ милиардъ лева заемъ, или че ще отиде да прави заеми срещу залогъ на ценни книжа. Нищо банкерско не е предвидено въ този законопроектъ, което да послужи като разковниче за Общинската банка, за да може тя да покрие разходите си. Не Нѣкои малки подобрения въ нейния рентабилитетъ може да има, но азъ мисля, че Общинската банка трѣбва да ѣ смѣтаме по-скоро като едно учреждение за благотворителностъ, откогато за банкерство и че тя отвреме навреме ще се нуждае отъ помощъ, за да може да отговаря на нуждитъ на тѣзи нещастници, които, за зла честъ, ги има въ доста голѣмъ размѣръ въ София.

Азъ смѣтамъ, че много отъ критикитъ тукъ се направиха като не се държеше смѣтка за самото естество на работата и за нашата действителностъ. Много работи сѣ изброени въ тоя законопроектъ. А трѣбва да ви кажа, че той е изработенъ преди една година, още въ времето, когато се е смѣтало, че ще може да мине като наредба-законъ. Сега се представя наново тукъ, безъ да е билъ върнатъ обратно за поправка. Могло е да се избѣгнатъ нѣкои постановления, които нѣматъ абсолютно никакъвъ смисълъ. Предвидени сѣ доста привилегии, преписани отъ други закони, които, и да се дадатъ, нѣма да ползуватъ банката. Азъ ви правя декларация и ви обещавамъ, че ще дойда въ комисията, и всички привилегии, които смущаватъ, съгласенъ съмъ да ги махнемъ, защото тѣ действително нѣматъ никакъвъ смисълъ съ огледъ на целта, която се е преследвала съ учредяването на Столичната общинска банка.

Засегна се отъ ораторитъ и въпросътъ за пенсиятъ. Получихъ сега едно писмо отъ дружество „Старини“, получихъ писмо и отъ кооперативните банки. Г-нъ Гатевъ направи доста основателно възражение: защо, когато сѣ чл. 42 отъ закона за пенсиятъ се позволява само на кооперативни учреждения да инкасираатъ пенсии, сега се позволява и на Софийската общинска банка, противно на закона за пенсиятъ, да приема въ залогъ пенсия? Г-да! Като членъ на управителния съветъ на Общинската банка въ първитъ 2—3 месеца и като управител на Народната банка моя длъжностъ бѣше да дамъ всякоко си съдействие, за да се създаде едно добро дѣло. Но следъ това азъ не участвувахъ тамъ, защото нѣмахъ възможностъ да продължа да участвувамъ повече. Заради това като

представител на Народната банка въ управителния съвет на Общинската банка отиде г-н д-ръ Кирилъ Недѣлчевъ, началник на отдѣлъ при централното управление. Останаха въ управителния съвет: управителят на Българската земеделска и кооперативна банка и г-нъ Никола Стояновъ, главен секретар на Финансовото министерство. Противно на туй, което се каза — че отъ общинската управа никой не участвува въ управата на банката — азъ ще ви кажа, че участвува лично кметътъ г-нъ инж. Иванъ Полевъ съ двамата си помощници инж. Радославъ Михайловъ и Христо Стояновъ. Постоянното присъствие на управителния съвет на банката се състои отъ общинския кметъ, двамата му помощници и директорът на банката. Така че Софийският общински съветъ е застъпникъ въ управлението на банката.

До сега, освенъ благотворителна дейност, тази банка не е проявявала друга дейност. Има случаи, обаче, когато се залагатъ вещи за единъ месецъ, но този срокъ се продължава 9 пъти по единъ месецъ, безъ да могатъ да си ги взематъ обратно нещастниците, които сж ги заложили. Затова трѣбва да се правятъ разходи за пазачъ, за нафтазинъ, за застраховки, прехвърляне и т. н., които разходи повишаватъ лихвата — 9%. Затуй, съ мое съгласие — г-нъ д-ръ Недѣлчевъ ме пита — се постави новия чл. 29-б, понеже има страхъ отъ углавна отговорност, ако би се намѣрилъ нѣкой да направи такова възражение: „Лихвата е 6%, а ние съ всичките тѣзи разходи я повишавате надъ 9%“.

Нѣмамъ нищо противъ да се махне това, което засѣга Народната банка и Българската земеделска и кооперативна банка и което дразни. И безъ това тия банки даватъ милиони за благотворителност — ще намѣримъ начинъ да се дадатъ 1—2 милиона лева, да се подпомогне туй благотворително учреждение, за да съществуватъ за улеснение на тѣзи нещастници, които прибиѣватъ до него.

Чл. 42 отъ закона за пенсиите позволява на кредитниятъ кооперативни сдружения да инкасирайтъ пенсия. Обаче, на мене ми се донесе, че една и съща пенсия се дава за инкасиране и на Софийската популярна банка, и на Софийската общинска банка. Нѣма никаква отговорност за това.

Много право се забелязва, че не е ясно какво се разбира подъ „тримесечие, което още не е настѣпило“ — за което се говори въ точка трета на чл. 6 — и че трѣбва да се опредѣли за кое тримесечие се касае. Не може пенсионни книжки да се задържатъ отъ банката 2—3 години. Идеята бѣше да се отпуска заемъ срещу пенсията само за следващото тримесечие, и то само при изключителни случаи: при смъртъ, при тежко заболяване, при належаща операция и т. н.

Г-да! Азъ ви увѣрявамъ, че, ако направите ревизия, ще намѣрите, че половината отъ заемитъ не сж отпущнати съобразно съ постановленията на наредбата-законъ. И затова г-нъ Крумъ Мутафовъ, който бѣше поставенъ най-напредъ за директоръ на банката, не можа да стои повече отъ 5—6 месеци и напусти. Той каза: „Азъ имамъ болно сърце и не мога да служа като директоръ, защото има случаи, кждето не мога да устоя и ще попадна подъ отговорност, ако продължавамъ да правя тия отклонения“.

Предвидено е Общинската банка да приема пенсионни книжки въ залогъ, за да се избегнатъ недобросѣствитни действия. Популярниятъ банки приематъ пенсионни книжки за инкасо — тѣ знаятъ, какво значи инкасо и какво значи залогъ — правятъ това по-скоро на открито, услужвайки на близки, познати лица, за които знаятъ, че нѣма да ги излъжатъ, нѣма да дадатъ книжката и другалъ за инкасо. Ако това измѣнение на точка трета на чл. 6 ви смущава и ако смѣтате, че ще помогнемъ по-добре на пенсионеритъ, като оставимъ старото положение за инкасото, но само за едно тримесечие, азъ нѣмамъ нищо противъ да го оттегля.

И така, азъ смѣтамъ, че всички тѣзи привилегии, които сж предвидени въ законопроекта и които ви смущаватъ, сж едно недоразумение, което съ нищо нѣма да допринесе за целта, която се гони съ този законопроектъ и съмъ готовъ въ комисията съ васъ заедно да настоявамъ да се премахнатъ. Ако смѣтате, че освобождаването на влоговетъ до 20.000 л. отъ данъкъ върху приходитъ ще създаде въ лицето на Столичната заложна банка единъ конкурентъ, да кажемъ, на „Български кредитъ“, кждето има милиардъ и половина лева влогове, или на Българската земеделска и кооперативна банка, кждето има 9 милиарда лева влогове — макаръ че тая привилегия я има и Спесовната каса и, слава Богу, има клиента не само за Спесовната каса, но има клиента и за Българската земеделска и кооперативна банка, има клиента и за частнитъ

банки, има клиента и за „Български кредитъ“ — азъ предполагамъ, че това се дължи на едно недоразумение, дължи се на единъ тѣй или иначе създаденъ антагонизъмъ между частнитъ банки и кооперативитъ и популярнитъ банки. Но азъ не съмъ неприятелъ на кооперативитъ, не съмъ агентъ на капитализма и затуй казвамъ, че при здравъ разумъ ще намѣримъ мѣсто и за кооперативитъ, и за частнитъ банки и особено за банка „Български кредитъ“, за която се казаха много неоснователни критики. Азъ ви заявявамъ, че докато не бждатъ премахнати отъ комисията тия голѣми привилегии, които се даватъ на Общинската банка, нѣма да внесе законопроекта тукъ на второ четене.

По отношение на „Български кредитъ“, обаче, азъ смѣтамъ, че тукъ се казаха тежки думи. Азъ очаквахъ противното, особено следъ като Българската народна банка се трансформира въ централенъ емисионенъ институтъ. Защото видѣхме какво стана въ Гърция. Тамъ казаха: съобразявайки се съ новото време, ние създаваме емисионна банка, но старата народна банка не я премахваме; тя ще остане като акционерна да кредитира търговията и индустрията. И покрай старата грѣцка народна банка тамъ се създаде новъ емисионенъ институтъ, който води малко анемиченъ животъ. Старата грѣцка народна банка, обаче, продължава отъ день на день да засилва своето значение за стопанството въ Гърция. Та кой може да бжде противъ това, да си имаме единъ националенъ кредитенъ институтъ, който да засилваме, който да живѣе съ нашия животъ, да отговаря на нашитъ нужди, да не зависи отъ желанията и отъ далечнитъ предвиждания въ единъ или другъ смисълъ на чуждитъ капитали? Ние знаемъ какво стана презъ 1897 г. съ Отоманската банка, която нахара половината отъ нашата зараждаща се индустрия да фалира, но съ една жестокостъ си взе паритъ и си отиде тамъ, отъ гдето бѣше дошла. Ние видѣхме, че, когато настѣпи кризата въ 1929 г., на една голѣма банка у насъ не й мигна око за единъ месецъ да изтегли 700 милиона лева, защото бѣше обещала да ги даде на турското правителство въ заемъ. (Нѣкои отъ дѣсно ржкоплѣскатъ)

Въ туй отношение можемъ да търсимъ усъвършенстване и помирение на гледищата. Азъ смѣтамъ, че нѣма кой знае какво голѣмо противоречие на интереси, за да не може да се дойде до едно помирение между кооперативнитъ кредитни институти и частнитъ такива и особено „Български кредитъ“, и да казваме: не, „Български кредитъ“ не бива да се развива, защото може съ своя авторитетъ и съ своето име да привлѣче повече влогове, въ вреда на кооперативнитъ кредитни институти. Успѣхътъ на „Български кредитъ“ трѣбва да ни радва. Ние ще урегулируме кредита. Ние ще урегулируме паричния пазаръ. Ще има мѣсто и за популярнитъ банки и за кредитнитъ кооперации, и за частнитъ банки. И отгоре надъ тѣхъ ще седи „Български кредитъ“, която банка за три години можа да има единъ пласментъ отъ 1½ милиарда лева и да спаси множество банки отъ нежеланъ крахъ.

Азъ не бихъ могълъ сега да се отклоня повече по този въпросъ. Както каза г-нъ Колчевъ, азъ бѣхъ най-голѣмиятъ сторонникъ за създаването на банка „Български кредитъ“. За мене бѣше ясно какво ни очакваше, ако не бѣхме създали единъ централенъ кредитенъ институтъ, контролиранъ и дирижиранъ отъ държавата. „Български кредитъ“ е акционерна банка, но въ нея доминира държавата. Народната банка и Българската земеделска и кооперативна банка участвуватъ съ капитали и съ права по законъ и по уставъ. „Български кредитъ“ е държавна банка. Тамъ Министерскиятъ съветъ има свой пратеникъ съ право на veto; тамъ не може да става всичко това, което може да стане въ една съвсемъ свободна частна банка.

Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че недоразуменията между частнитъ и кооперативни кредитни институти може да се изгладятъ. Държавата е въ полждание да интервенира и да наложи своитъ социални грижи въ всѣко направление, съ огледъ на паричния пазаръ и на кредитното дѣло въ страната. Ние ще вървимъ къмъ усъвършенстване. „Български кредитъ“ трѣбва да бжде наша гордостъ. Ние трѣбва да желаемъ да видимъ тая банка съ 4—5 милиарда лева пласментъ, да доминира на пазара, тя да диктува кжде да се кредитира и колко да се кредитира.

Ние сме малка страна и още имаме нужда отъ благоустройство и отъ създаване на наши народни индустрии, понеже сме съгласни, че тамъ е нашето спасение. Суровитъ земеделски продукти трѣбва да се преработватъ у насъ и като фабрики да излизатъ навънъ. Нуждае се сжщо отъ засилване нашето минно дѣло, разработване на шиститъ и т. н.

По всички тѣзи съображения ние не можемъ да бждемъ противъ чуждия капиталъ, но чуждъ капиталъ, който нѣма да идва съ лоши намѣрения, а който ще дойде истински да ни подпомогне. Въ Ромъния експлоатацията на най-големитѣ ѝ богатства — петролътъ, солта и дървения материалъ — въ началото е била започната съ 4/5 чуждъ капиталъ. Но полекъ-лека чуждиятъ капиталъ си е отишълъ, националниятъ капиталъ е заелъ неговото мѣсто. Ромъния не се е оставила да бжде заробена отъ чуждия капиталъ. Нѣма и ние да позволимъ това. Обаче трѣбва тактичностъ, трѣбва последователностъ.

Азъ адмирамъ голѣмото развитие на „Български кредитъ“. Ако има нѣкои малки търкания, нѣкои малки недоволства, малкъ дисонансъ между кредитната дейностъ на тая държавна, ще я нарека азъ, банка, и другитѣ частни банки и особено популярнитѣ банки и кредитнитѣ кооперации, азъ сиѣтамъ, че много лесно ще можемъ да ги премахнемъ. Всѣки ще има своята база, всѣки ще има своя районъ, гдето да работи. Ние трѣбва да желаемъ всички кредитни институти да се развиватъ, всички да работятъ, та по-скоро съ общи усилия, съ едно уредено кредитно стопанство, при единъ урегулиранъ париченъ пазаръ, да повдигнемъ благосъстоянието на нашия народъ. Докато „Български кредитъ“ има основание да каже, че на Общинската банка се даватъ привилегии, вие видѣхте, че едва ли не се критикува, че това, което е направено за Общинската банка, е направено въ полза на „Български кредитъ“. Но, г-да — ще ме извините за сравнението, косто ще направя — то е все едно едицъ биволъ да се страхува отъ една бълха. Нищо подобно. На никого не е минавало презъ ума, че въ Общинската банка ще потекатъ милиарди и отъ тамъ ще отидатъ въ „Български кредитъ“.

Зашо се предвижда Столичната общинска банка да внася свободнитѣ си наличности въ Българската земеделска и кооперативна банка? Защото за излишечитѣ и оборотнитѣ суми, които Софийската община по закона за градскитѣ общини трѣбва да внася въ Българската земеделска и кооперативна банка и въ Народната банка, не ѝ се плащатъ лихви; а като минатъ презъ Софийската общинска банка, все ще остане една малка лихва, да кажемъ, 1/4 или 1/2% за покриване разходите за благотворителната роля, която играе Столичната общинска банка.

Г-да! Азъ ще заключа съ декларацията, че ако нѣкакви дефекти или нѣкакви голѣми привилегии въ внесенія законопроектъ смущаватъ нѣкого, въ комисията ще дойда заедно съ г-нъ министра на вътрешнитѣ работи, ще окастримъ всичко и ще оставимъ само онѣзи подобрения, които ще направятъ Столичната общинска банка едно подходящо благотворително учреждение за нуждаещитѣ се лица, което да не смущава никого. А за конкуренция не може и дума да става.

Прочее, моля ви да гласувате законопроекта на първо четене. Нека всички, които се интересуватъ отъ него, да

присѣствуватъ въ комисията, за да изправимъ всички тѣзи дефекти, които бѣха посочени, а сѣщо да премахнемъ и всички ненуждни привилегии, които само дадоха поводъ за едни принципи, но неоснователни критики, безъ нѣкакво практическо значение въ случая. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра).

Председателстващъ Георги Марковъ: Пристѣпваме къмъ гласуване. Които отъ г-да народнитѣ представители приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение на членове 6, 7, 8, 11, 15, 28 и 29 и за допълнение на наредбата-законъ за Столичната общинска банка, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ отива въ комисията.

Г-да народни представители! Преди да наредимъ дневния редъ за утре, съобщавамъ ви, че утре въ 10 ч. ще заседава комисията по Министерството на народното просвѣщение, а така сѣщо и комисията по Министерството на войната, за да разгледатъ законопроектитѣ, които сѣ приети на първо четене и не сѣ разгледани. Всички господа, които сѣ членове на тия комисии, а така сѣщо и всички г-да народни представители, които желаятъ, могатъ да присѣствуватъ.

Слазейко Василевъ: Комисията по Министерството на войната ще заседава сега.

Председателстващъ Георги Марковъ: Добре, комисията по Министерството на войната ще заседава сега, следъ 7 часа. Сѣщо и комисията по Министерството на финанситѣ ще заседава сега, следъ 7 ч.

Моля ви за утрешното заседание въ 15 часа да приемете следния дневенъ редъ:

Второ четене законопроектитѣ:

1. За произвеждане, оправдаване и контролъ на войсковитѣ разходи въ военно време.

2. За откриване кредитъ въ размѣръ на 600.000.000 л. отъ Българската земеделска и кооперативна банка на Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни.

3. За измѣнение и допълнение на членове 3 и 4 отъ наредбата-законъ за измѣнение и допълнение на бюджета на Министерството на народното просвѣщение за 1937 бюджетна година.

4. За измѣнение и допълнение на закона за авторското право.

5. Одобрение решението на прошетарната комисия отъ 22 декемврий 1938 г. за отпушане помощи отъ държавата на Апостолъ Попивановъ, Михайлъ Гатевъ Бошнаковъ и Наню Димитровъ Мареновъ.

Които приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Закривамъ заседанието.

(Закрито въ 19 ч. и 10 м.)

Подпредседателъ: **ГЕОРГИ МАРКОВЪ**

Секретаръ:

МЕТОДИ ЯНЧУЛЕВЪ

СЕРАФИМЪ ГЕОРГИЕВЪ

Началникъ на Стенографското отделение: **ДОНЧО ДУКОВЪ**